

ΠΑΝΔΘΗΝΔΙΑ

ΕΤΟΣ Δ'
31 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1903

Η ΠΑΝΗΓΥΡΙΣ ΤΗΣ ΛΑΡΙΣΣΗΣ

Η ΚΙΝΗΣΙΣ

Και ήκολούθησα την κατά μέσον τέμνουσαν την Λάρισσαν ὄδον. Ὀδὸν φωσφορίζουσαν Ἀνατολήν. Ἐκ τοῦ ἑνὸς ἀκροῦ συνέχεται μετὰ τῶν ἀπεράντων εὐαγῶν τῆς οἰκῶν. Ἐκ τοῦ ἑτέρου, μετὰ τῶν ὑψιδόμων ὄχθων τοῦ Πηνειοῦ. Ὀλῆ ἡ πόλις παλιρροεῖται ἐδῶ. Μετὰς πλημμυρίδας αὐτῆς. Μετὰς ἀμπάτιδας αὐτῆς. Ἐδῶ καταλήγουσιν ἐκ περάτων ὄλαι αἱ συνοικίαι. Δρόμοι γκαλντιμοειδεῖς, δρόμοι εὐθεῖς, δρόμοι βορβορώδεις, δρόμοι ἀνωφερεῖς, κατωφερεῖς, δαλιχόμηκοι, ἀμβλεις, συνεστραμμένοι, δρόμοι θαλασσωμένοι με παντὸς εἶδους λίθους καὶ πλίνθους καὶ κεράμους, ξεριζωμένοι ἐδῶ, χάσκοντες ἐκεῖ, με κοιλώματα, με ὑψώματα, με κυματώσεις, λεωφόροι εὐροῖαι δραμισκοί, στενοσόκακα, δρόμοι εὐγενεῖς καὶ ἀριστοκρατικοί, δρόμοι κακόφημοι καὶ ἐναγεῖς, ἄλλοι ἐπιμηκέστατοι καὶ ἄλλοι γιδοστρατικοί, μυκλώτατοι, καὶ ἄλλοι ἀδιέξοδοι καὶ ἄλλοι ἀναγκάζοντες σε νὰ χορεύῃς ὄλους τοὺς χοροὺς τοῦ κόσμου διὰ νὰ προχωρήσῃς, με ρήγματα, με ἔσοχάς με ἔξοχάς, με βαθουλώματα λιμναῖα, με ἀνατολικωτάτην τὴν θέαν καὶ τὸ εἶδος καὶ τὸν τρόπον, οἱ μὲν γυναικοβριδεῖς, οἱ δὲ ἀπὸ βοῆν καὶ κέλαδον χαμνίων ἀτηχοῦντες, οἱ μὲν χαμαλοκάτοικοι οἱ δὲ ὑπὸ ἀλλοκάτοικοι, δρόμοι στρατοκρατούμενοι καὶ δρόμοι ἀπὸ βέηδες καὶ πασσαδες δοξαζόμενοι καὶ δρόμοι τουρκομαχαλοειδεῖς, αὐτοὶ οἱ ἐγγυθεν, ἀπὸ κοσμάκη θορυβοῦντες βιοπαλαίοντά καὶ ἀγωνιῶντα, ἐκεῖνοι, οἱ ἀπῶθεν, γλεντολοποῦντες ἀπὸ τσιφλικούχους πασσαδικῆς χλιδῆς καὶ

ἀπολαύσεων, — ὄλαι αὐταὶ αἱ ἀρτηρία καὶ ὄλαι αὐταὶ αἱ φλέβες, αἱ παλλόμεναι ἀπὸ τὸ αἷμα τὸ λαρισσαϊκόν, ἀπὸ τὸ αἷμα τὸ θεσσαλικόν, ἐδῶ, εἰς τὴν διχοτομοῦσαν τὴν Λάρισσαν ὄδον αὐτὴν, καταλήγουσιν, ἀθρόαι, στένουσαι, ἀγγόμεναι. Ἐδῶ προσοχθίζουσιν ὄλαι. Ἐδῶ τὸ αἷμα των, ὡς εἰς καρδίαν διαβιβάζουσιν καὶ ὡς καρδίαν τὴν κἀμνουν νὰ πάλῃ δὴ ἐκ ζωῆς καὶ κινήσεως καὶ σφρίγους. Θὰ ἠδύνασο νὰ τὰς παρομοιάσῃς με ποταμούς, ἐκ διαφόρων ῥεόντας πηγῶν, ἕκαστον, δι' ἰδίαν κοίτης, ἰδίαν ζοῆν ἕκαστον ἀπὸ τῶν ὄχθων τοῦ ἀντιλόντα καὶ ἰδίαν δύναμιν καὶ ἰδίαν φορὰν, Εὐφράτης καὶ Τίγρις ὄλους τοῦ Θεσσαλικῶν πεδίου ἀναριθμητικούς, εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν θάλασσαν ἐβάλλοντας, με ῥόγγθιν καὶ ροῦβδον βροντάθη, με κἀμπὰς καὶ ἐλιγμούς ποικίλλοντας, με ἐκβολὰς ταραχώδεις, ἀγρίας, μεχρὶς ἐγκάτων ἀναταράσσοντας τὰ ρεῖθρα των καὶ φέροντας παντὸς εἶδους ἰλὸν μαζῆ των, πάσης προελεύσεως, πάσης συστάσεως, παντὸς χρώματος, τὴν μίαν φορὰν ἐκθινούντας με τὰς συστρώφας καὶ τὰς δίνας των ἐδῶ, τὴν ἄλλην ἐπιχώνοντας ἐκεῖ, τώρα ἀνορεύουσιν ἀβύσσους καὶ τώρα πλημμυροῦντας με δοῦπον δαιμονιώδη αὐτάς. Εἰς ἀνθρωποποταμὸν ποικιλοδίνην μεταβάλλεται κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς Πανηγύρεως ὁ δρόμος οὗτος. Καὶ εἶναι αἱ δίνας των καὶ εἶναι τὰ νερά των αἱ χιλιάδες τῶν πανηγυριστῶν.

Στένοντες ἐρχονται οἱ συρμοὶ ἐκ Βόλου,

ΑΘΗΝΑΙ ΤΗΣ ΞΕΣΣΕ ΚΑΙ ΑΘΗΝΑΙ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΟΝ

ΟΛΟΣ ΦΙΛΑΡΧΗΝΟΝ ΥΠΟ Θ. ΑΡΙΣΤΕΡΕΣ

καλπάζοντες οἱ Ἴπποι, δρομαῖαι αἱ ἄμαξαι, ἀσθμαίνοντα τὰ ὑποζύγια, ἀγκομαχοῦντα τὰ φορητὰ, πυραμιδοειδῆ τὸ ὕψος, ἀπὸ ἀνθρώπων καὶ πράγματα, τὰ κάρα. Καὶ ὅλα, ὅλα κατενθύνονται πρὸς τὴν ὁδὸν αὐτὴν, ὡς ἐξ ἐνστίχτου.

Ἐκ τοῦ Σταδίου, ἡμίωρον ἀπέχοντος, κατὰ χιλιάδας προχέονται οἱ ἐπιβάται. Ἐκ Βόλου, Ἄνω Βόλου, Πορταριάς, Μακρινίτσας, Ζαγοράς, Βελεστίνου, Τοποσάου, Τσουλάου, Γκερλή καὶ ἄλλων τουρκωνύμων χωρίων. Εἰς ομάδας οἱ μὲν, εἰς δμίλους οἱ δὲ. Ἐφ' ἄμαξων καὶ ἀποστολικῶς. Ὅσοι τὸ βροντοῦνε καὶ ὅσοι μόλις ἐξοικονόμησαν τὰ ἔξοδα. Ἐκ τούτων, ἄλλοι εἰς ὄλον τὸ πλάτος τῆς ὁδοῦ, καὶ ἄλλοι μέσα εἰς τοὺς παροδίους χάνδακας, καὶ ἄλλοι ὑπὲρ αὐτοὺς, θεαματικώτατοι, ἐπὶ τοὺς τοίχους, ἐπὶ τὰ ὑψώματα, βάρην ἢ τροχάδην ἢ βουστροφιδὸν ἢ πηδηχτὰ.

Ὁ ἕνας κατόπισθεν τοῦ ἄλλου. Μπροστὰ οἱ ἄνδρες, πίσω τὰ παιδιά καὶ πάρα πίσω ἡ γυναῖκες. Ὅλοι ἐπὶ τῆς αὐτῆς γραμμῆς, ὡσάν καμῆλαι διὰ τῆς ἐρήμου βαίνοντες καραβανίου. Καὶ ὡσάν αὐταί, κατάφορτοι ὄλοι, τὰ τράστα ἐπ' ὤμων, τὰ σκουτιά ὑπὸ μάλης. Τὰ νήπια εἰς τὴ ράχη, αἱ χωρικά, μέσα εἰς σάκκους ἢ τομάρια, κυρταὶ οὕτω ὑπὸ τὸ βάρος ὡς βασιάζοι. Οἱ κάποις δ' εὐποροὶ, μ' ἀλεξήλια, ἀεριστήρια, ἐπανωφόρια, πῖλους, κουλούρια, ζαχαρωτά, φύρδην-μύγδην, ζαλωμένοι ἀπὸ παντοῦ, ὡς Μέντιοι.

Κρατούμενα καὶ παρακρατούμενα ἀπὸ τῆς χειρὸς, ὡς ἀπὸ ἀοριῆρος, παιδιά ἀλαλάζοντα ἢ μισοκλαίοντα ἢ τραγουδοῦντα ἢ γκριλιάζοντα, ὄλοι καὶ ὄλαι καὶ ὄλα εἰς νέφη μέσα πυκνότητά κοιτοροῦ, ὑπὸ τοὺς πόδας καὶ ὑπὸ τοὺς τροχοὺς σιναγειρόμενα ἀποτυφλωτικά, οὐρανομήκη, μακρόθεν, ἀπὸ τῆς πόλεως, οὕτω ἐν ὄγκῳ περιέχον καὶ περιεχόμενον, φαντάζοντα ὡσάν ἀραβικὸς Σιμόν, τώρα μέλλον νὰ ἐνοκήσῃ ἐπ' αὐτῆς ὄρνός, ραγδαίως!

Καὶ πέραν, ἐπὶ τὰ χωράφια, πρὸς ὄλας τὰς εἰσόδους τῆς πόλεως σκωριζόμενοι, ἄλλοι, φανταστικοὶ ἐξ ἀπόπτου προσκνηταὶ νέας τινὸς Μέκκας ἀπέναντι τῶν λαρισσαϊκῶν ἐκεῖ τεμνῶν καὶ μιναραῶν, βυθιζόμενοι εἰς τὴν ἐριβόλακα μέχρι γονάτων, σκονιάπτοντες ἀνά πᾶσαν στιγμὴν εἰς τὰ λιθάρια καὶ τοὺς ῥόγους, ἀναφανόμενοι ὡσεὶ Σπαρτοὶ τῶν μυθικῶν χρόνων καὶ πάλιν ἐξαφανιζόμενοι, πεπυκνωμένοι ἢ ἀραιὸι ὡς πρὸς γυμνάσια παρατάξεως, κνηγούμενοι διὰ νὰ παῖξουν, σπρωγόμενοι

διὰ νὰ γελάσουν, τρέχοντες διὰ νὰ φθάσουν ὄλους τοὺς ἀφῆσαν ὀπίσω ἢ διὰ νὰ προφθάσουν κἄνα κρεββάτι, ἔστω καὶ ξύλινο, ἢ καμμά λωπάδα παχουλῶν κερτέδων, κ' ἔτσι σκωπιζόντες πίσω τῶν παντὸς εἶδους φορητὰ καὶ ἀφόρητα μέσα στὸν κάμπο, κ' ἔτσι — ὦ Ζεῦ καὶ Ἀθηνᾶ καὶ Ἀπολλών! — γλεντώντες!...

Ἐξ ἄλλων σημείων πάλιν τοῦ λαρισσαϊκοῦ πεδίου, ἐκ Βορρᾶ καὶ Ἀγρωῶν, ἐκ τῶν Μεθοριῶν καὶ, διὰ τῶν Μεθοριῶν, ἐκ Μακεδονίας, ἐκ Σερβίας, ἐξ Ἠπείρου, ἐκ τῆς λοιπῆς Θεσσαλίας, Τρικαλῶν, Φαρσάλων, Καρδίτσας, Καλαμπάκας, ἐξ ὄλου τοῦ Πηλίου, ἔωθεν τῆς Λαρίσσης, ἀπὸ τὴν ὁδὸν Τυρνάβου, ἀπὸ τοῦ Ὀλύμπου διὰ τῶν Τεμπῶν, χιλιάδες ἄλλαι πανηγυριστῶν θεῶνται, πρῶτ-πρῶτ, μετὰ τὰ χαράμματα, ἢ βράδν-βράδν, μετὰ τὴν ἀμφιλύκην, πανοραμιακώταται, ἐκ περάτων τοῦ κάμπου, καθ' ὄλας τὰς διευθύνσεις τοῦ ὄριζοντος, μόλις διαγραφόμεναι στὸ σιῶφως ὡς φαντάσματα, ἢ καταφανείς, εὐπερίγραφοι, μέσα εἰς λουτρὸν φωτός, ἐν ὄραις ἡλιολούστου μεσημβρίας. Πανηγυριστῶν ἐφ' ἄμαξων, σουστῶν, κάρων, ἀραμπαδῶν, ζῶων, τῶν μὲν κατὰ μπουλούκια, τῶν δὲ μετὰ συντροφιά κλεινὴ ταξιαρχίας ὄλης ζωντανῶν. Πανηγυριστῶν μετὰ τὰ λαλούμενα, μετὰ ποτὰ κ' ἐδώδιμα, μετὰ τοὺς βλαχοδημάρχους στὰ σελάχια, μετὰ τὰ γυναικόπαιδα ἕως τρίτης καὶ τετάρτης γενεᾶς, γοργῶ τῷ βήματι αὐτῶν, βραδεὶ καὶ ὡσεὶ φιλοσόφου Περιπατητικοῦ ἐκείνων, ἀπὸ ρυτῆρος ἐλαυνόντων, ἄλλων, καλπάζοντων, τριποδιζόντων, ἀσθμαίνοντων. Πανηγυριστῶν γιὰ γλέντι καὶ ξεφάντωμα, πανηγυριστῶν γιὰ ἐμπόριον ἢ ζω-εμπόριον, μετὰ ἐμπορεύματα καὶ πρᾶματα καὶ πρᾶτα παντὸς εἶδους, κἄθε γούστου, πάσης τάξεως, κἄθε ἡλικίας, ἀψυχα καὶ ἐμψυχα μ' ἕναν ἀέρα προχωροῦντα ὄλα, τὰ ζωντανὰ μετὰ τὴν κυριαρχίαν τοῦ ἀσυνειδήτου, τὰ λογικὰ μετὰ τῆς δεσποτείας τὸν θρίαμβον, ἢ πρᾶματα ὡσάν μετέωρα αἱ μὲν ἐπὶ τῶν δὲ εἰς τὸ κενὸν σειόμεναι ἀπειλητικώταται. Πανηγυριστῶν γιὰ χάρισμα, γιὰ κόρτε, γιὰ παντρολόγημα, γιὰ ἀναψυχή, γιὰ φιλοσοφία. Πανηγυριστῶν γιὰ κλέψιμο τοῦ ἄλλου, γιὰ κοροΐδεμα τοῦ ἄλλου, γιὰ ἀπόλαυσι τοῦ ἄλλου, γιὰ θέαμα, γιὰ κατοχλωσσία, γιὰ ξιπασία, γιὰ ἐπίδειξι. Πανηγυριστῶν γιὰ ν' ἀναπνεύσουν καὶ λίγο χαρούμενη Πατρίδα ξέννοιαστοι, γιὰ νὰ πάρουν ἀληθινῆς Πατρίδος τὸν ἀέρα, γιὰ νὰ ξανα-

νηώσουν τὰ κουφάρια τῶν ἄλλοι κайρῶ, ὡς τὰ τσελικωμένα ἄλτρια νὰ τσελικωθοῦν μετὰ ζώπυρον ὑπομονῆς καὶ ἐλπίδος στὸν νέον τῆς ζωῆς ἀγῶνα, στῆς νέας χρονιάς τὴν ἄρῳσι... Πανηγυριστῶν, ὄλων καὶ ὄλων, πέρα ὡς πέρα, μετὰ τὸν καρδιά, μετὰ φαρμακωμένα ἀπὸ τὴν πίκρα ἢ τὴ δουλειὰ τὰ χεῖλη, μ' ἀγριάδα στὸ μέτωπο, στὰ μάτια μετὰ φωτιά, καὶ ὄμως ἀπὸ ζωῆ σπαρταριστῆ καὶ ἀγνότητι σφύζοντα τὰ μάγουλα, τί! κατὰρα θεῖκη καὶ διαμαρτύρησι καὶ εἰρωνεία κατὰ τῶν εὐμαροῦντων ὄχρολευκῶν αὐθεντῶν τῶν φῶς ἀγνωστον μέσα εἰς τὰ σκότη τὰ Θεσσαλικά, ἀκίς, ἀγρία ἀκόμη, εἰς τὸν ζόφον, ποῦ παραδέρνει τιμαριαρχουμένην τὴν Θεσσαλίαν σκεδὸν ὄλην.

Καὶ ἀφοῦ οἱ πεζοὶ καὶ ἀφοῦ οἱ ἐφιπποὶ καὶ ἀφοῦ οἱ ἐφ' ἄμαξων, φορητῶν, κάρων, καὶ λοιπῶν ξελαφροῦσιν οἱ μὲν ἀπὸ τὰ βᾶση, οἱ δὲ ἀπὸ τῶν φροντῖδων τῆς διαμονῆς, ἢ ξεπεζέψουν ἢ ξεεψέψουν πρὸ ξενοδοχείων, κατηλείων, πανδοχείων, χανίων, μέσα εἰς μάνδρας περιφράκτους, μέσα εἰς χωράφια τριβολοσκεπῆ κ' ἐκτάσεις ἀδεσπότους, ὑπὸ τὸν αἰθῆρ Ὀυρανὸν ἢ ὑπὸ τὸ καῦμα τοῦ Ἥλιου, παρὰ τὰ Παραπήνεια ἄλση καὶ τὰς ὄχθας, καθ' ὄλον τὸ μήκος δρομίσκου ἀδιεξόδου ἢ ξελόντζας δυσειδοῦς ἢ χαμοκέλλας κοπροκόσμου, περὶ τὸ Φρούριον καὶ περὶ τὰ ἱεροδουλεῖα καὶ περὶ τὰ ἐρεπια τὰ μοιραῖα τοῦ 96 φεῦ! ἐπάνω μετεώρων δόμων μετὰ τὰ καφάσια τῶν ἀκόμη, κύκλω περιφερικῶν ὑψηλορόφων χωγιατῶν, εἰς τὰς τᾶβέρνας μέσα καὶ τὰ μαγαζεῖα, μέσα στὰ ἄχουρια καὶ τ' ἀλμπάνικα, μέσα εἰς κευθμῶνας σκοτεινοὺς ἡμέρας καὶ νυκτός, εἰς τὰ κρυφὰ λεγόμενα, ὑπὸ ἀχυρίνοισ ἢ κολαμίνοισ ἢ σανιδοπαγείς ἢ ὀθονοσκεπείς καλύβας, ὅπου τέλος ἴσως νὰ περιμαζευθῆ ἕκαστος ὡς τρωγλοδύτης ἢ ν' ἀνιπαιθῆ μαλακώτατα ὡς ὁμογενῆς, — συρρέουν ὄλοι ὅπου ἢ Πανηγυρις.

Εἶπομεν: διὰ νὰ φθάσουν εἰς τὴν Γέφυραν, διαβῶν τὴν Γέφυραν κ' ἐκπᾶσθαι εἰς τὸ Ἀλικιᾶρ καὶ ἐκχυθῶν ἐκεῖθεν εἰς τὴν πεδιάδα ὄλαι αἱ χιλιάδες ἐκεῖναι τῶν πανηγυριστῶν, στὸν τόπον ὅπου τὸ Παζάρ, ἐπὶ ἐκτάσεως δύο καὶ πλέον χιλιομέτρων ἀπὸ τῶν ὄχθων, εἶπομεν, θὰ περάσουν πρῶτα ἀπὸ τὴν ὁδόν,

τὴν μεγάλην κεντρικὴν ὁδὸν ἐκείνην, ποῦ διχοτομεῖ τὴν Λάρισσαν.

Εἶναι τὸ Καθαυτήριον τῶν πανηγυριστῶν αὐτῆ. Εἶδος περᾶματος κλυδαυδαίου καὶ φοβεροῦ καὶ δαμονίου. Αὐτῆ, ἢ ὁδὸς αὐτῆ, εἶναι ἢ πόλις. Ὡς εἶναι διὰ κἄθε πόλιν ἐν Ἀνατολῇ μία τις ὁδὸς μοιραία στὴν καρδιά τῆς, τὸ αἰώνιον καὶ κλασσικὸν τῆς κέντρον. Μονοτόμως ἴση καὶ μακρὰ κ' εὐθεία, ἀρχίζει πάντοτε ἀπὸ ἀγροῦς καὶ ἐκβάλλει πάντοτε εἰς ἀγροῦς. Ἀποτελεῖ τὴν βᾶσιν, τὴν πρώτην σύλληψιν εἰς τὴν θεμελιώσιν κἄθε ἀνατολικῆς μᾶς πόλεως. Καὶ δίδει τὴν ἰδέαν μᾶς ἀρχεγόνου ἀρχιτεκτονικῆς καὶ ἀπολιτίτου.

Ἐδῶ, λοιπόν, εἰς τὸν ἀνατολιτοδρόμον αὐτὸν ξεσπάζουν ὄλα καὶ συρρέουν, πρῶτα. Καὶ ἐδῶ πρῶτα χύνονται, δι' ὄλων τῶν δρόμων καὶ ὁδῶν, ποῦ εἶπομεν, ὡς οἴφοννας, ἄνδρες καὶ γυναῖκες καὶ παιδιά καὶ ζῶα καὶ πρᾶματα. Ἀπὸ δῶ θὰ περάσουν οἱ φερέοιοι καὶ οἱ σπηνῖται καὶ οἱ ἀγορασταὶ καὶ οἱ πωληταὶ καὶ οἱ μεταπράται. Ἀπὸ δῶ θὰ διαβῶν οἱ μὴ ξεπεζέψαντες καὶ οἱ μὴ ξεεψέψαντες, οἱ βοῦδηλάται καὶ οἱ ὀνηλάται καὶ οἱ ἱππέμποροι καὶ οἱ ζωέμποροι καὶ οἱ γυρολόγοι καὶ οἱ καρολόγοι καὶ οἱ ἀμαξηλάται καὶ οἱ τυχολοῖται καὶ οἱ κᾶπηλοι καὶ οἱ ἄλλῃται καὶ οἱ θαυματοποιοὶ καὶ οἱ ζητιάνοι.

Ὅλαι αἱ φυλαὶ καὶ ὄλα τὰ γένη καὶ ὄλαι αἱ ἡλικίαι συγγέονται ἐκεῖ. Καὶ συμπυκνῶνται καὶ συσφιγγονται καὶ διαγκωνίζονται καὶ συναθροῦνται. Μία μᾶζα γίνονται πάντες καὶ πᾶσαι. Ὅλαι αἱ ψυχαὶ καὶ ὄλαι αἱ ζωαὶ ἐκεῖναι γίνονται μία, ἢς ὁ βόμβος εἶναι βόμβος κ' μελισσῶν ἀδινάων κ' ἢς ἡ ἀγωνία σου ἀναπολεῖ τὴν ἀγωνίαν μετᾶ τῶν σκωπιδέντων πρὸς ζωάριον ὑπὸ τὸν Ἥλιον.

Οἱ πάντες συναγωνίζονται νὰ βαδίσουν ἐμπρός. Καὶ ἀσχάλλουν ὅταν προσκόψουν καὶ ἀδημονοῦν ὅταν χωρὶς νὰ θέλουν, βραδύνουν. Ἐνῶ ἴστανται, ἀπόσκοποι μωκρῶν, ὡς ἀπὸ σκοπιᾶς, τὴν Πανηγυριν, κ' ἐντείνουν κἄθε τῶν δύναμιν, διὰ νὰ φθάσουν ταχύτερον ἐκεῖ, καὶ τίθενται εἰς ἀτμήρη κίνησιν χεῖρες, πόδες, στήθη, κεφάλαι, ἀγκῶνες.

Οἱ ἔσχατοι εἰς τὸν σωρὸν ἐκείνον, εὐαγγελικάτατα, θέλουν νὰ γίνων πρῶτοι. Τὸ ἑλληνικὸν φιλόφρονον καὶ ἐν τούτῳ ἀκόμη εὐρισκεῖται ἐν ὄλη τῇ ἀκμῇ του. Τὰ συγκρούμενα τῶν ἐμπόρων συμφέροντα ἐπιδεικνύουν ἀνά πᾶσαν στιγμὴν τοὺς ὁδοῦς τῶν. Κ' ἐνῶ χωροῦν, χίλιοι δύο ὑπολογισμοὶ θέτουν εἰς δαι-

μονιώδη κίνησιν όλα τα εγκεφαλικά των κύτταρα. Πώς τελειότερον θα προσελκύσουν τον άγοραστήν, πώς ενεργότερον θα του άδειάσουν την τσέπη, πώς δεξιότερον θα του προκαλέσουν την προσοχήν. Και πώς οι γόητες θα τον κοροϊδέψουν και πώς οι ζητιάνοι θα τον συγκινήσουν και πώς οι άγγυροι θα του άνοιξουν πλατύτερον το στόμα, και πώς όλοι αυτοί, έμποροι πραγμάτων και έμποροι ψυχών, θα σκορπίσουν περισσότερο οίκτον τριγύρω των, άκούσιοι φιλόσοφοι φιλοσοφίας ανθρωπινωτάτης εις βάρος ενός κοσμάκη εκεί θέλοντος να πλανηθῆ από έναν άλλον, φλεγόμενον να τον άποπλανήσῃ.

Η κίνησις ή επί της οδοῦ αὐτῆς, οὕτω παλλομένης, είναι, οὐδέν πλέον οὐδέν ἔλαττον, κίνησις πλημμύρας. Η θάλασσα, όταν ανεμωδέρεται, δέν εμπνυχούται από την τροκυμίαν τροκυμωδέστερον.

Όλος ο λαός αὐτός και όλος ο σύγκλυς αὐτός όχλος φλέγεται από την ιδέαν και μόνην, από το πάθος και μόνον, από το αίσθημα και μόνον, **να πανηγυρίσῃ.** Άλλη σκέψις δέν κρατεῖ εις το κεφάλι του και δέν δεσπόζει. Φαίνεται όλος, Πανήγυρις. Όσας λύπας έχει και όσα βάσανα, περᾶται να καταπνίξῃ μέσα εις τον συναγεμὸν εκείνον. Φθάνει μέχρι του να ψεύδεται εις εαυτὸν πολλάκις ότι ἄγει πραγματι πανήγυριν, ἐνῶ ή καρδιά του είναι πραγματι ὡσαν το μαρμαμένο φύλλο φθινοπώρου και ή τσέπη του δέν άντηγεί ή την διμωγὴν δλίγων κερματιῶν δι' αίματος και ιδρώτος κερδηθέντων.

Πάντες ἔρχονται ἐκ τῶν πατριδῶν των, εἴτε Πολιτισταί, εἴτε Χωρία, μ' αὐτὸν και μόνον τὸν σκοπὸν. Η λύπη των, ή τυχὸν εἶναι ἕνα πάρα πάνω χρῶμα πανηγυρικὸν εις τὰς μορφὰς των. Δίδει ή δύναμις του ψεύδους εἶναι τόσο μεγάλη, ὡστε σπρώχνει και αὐτὴν τὴν λύπην εις πανήγυριν.

Εὐν ἤλθον, διὰ να λυπηθοῦν πλείότερον όταν θ' αναγορήσουν, οὔτε καν τὸ σκέπτονται. Μία περιέργεια θανάσιμος πλανᾶται ἐφ' ὧν, ἐνῶ χωροῦν πρὸς τὸ Παζάο, περιέρχεται παθολογική. Και εἶναι αὕτη: Τί νεώτερον θα ἀποκαύσουν; φέτος, τί λαμπρότερον θα ἴδουν; εἰ ποικιλώτερον εις χρώματα και τόνους θα γληντήσουν; Κατὰ πόσον τῆς περυσινῆς εἶναι πλουσιώτερα ή φαισινῆ πανήγυρις και κατά πόσον αἱ συναλλαγαι, εὐρύτεραι τῶν περυσινῶν.

Ἐξ ὧν αὐτῶν θ' άντλήσουν τὰς πανηγυρικές δυνάμεις των. Ἐκ του ὑπολογισμοῦ, του μαθηματικωτέρου ἐνός δια ν' ἐξισώσεως, αὐτῶν θα ρυθμισθῶσιν αἱ ψυχαι, θα ενεργήσουν αἱ διάνοιαι, θ' αναπαλθῶσιν αἱ καρδιαί, θα λαλήσωσι και διαλαλήσωσι οι έμποροι τὰ έμπορεύματα, θα διασκεδάσουν οι διασκεδασταί, θα μεθύσουν οι οινόφλυγες, θα χορεύσουν οι χορευταί, θα τραγουδήσουν και θα παίζουν τὰ βαρβαρόφωνα, οι σαντουριέρηδες. Ἐκαστος ἐκ τῶν οὕτωςι πρὸς τὸ Παζάο χωρούντων πανηγυριστῶν αὐτῶν θα προσθέσῃ τὸν ιδιαίτερόν του τόνον, ἐξ ὧν θα ἁρμοσθῆ ὁ τῆς πανηγύρεως ὄλης, ἐξ ὧν θα κριθῆ ή θα κατακριθῆ ή Πανήγυρις.

Ἐνα μυστικὸν ἐρώτημα διαλάμπει διὰ τῆς μορφῆς ἐκάστου, ἐρώτημα ἀόριστον, ἀσύλληπτον, ἀπυνηθιτὸν ἀκόμη, ἀλλ' ὅπερ ή ἀθλιότης τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως πεταῖ ὡς εἰρωνεῖαν σατανικὴν ἔξω τῶν κογχῶν τῶν ὀφθαλμῶν, ἀδυνατοῦσα να τὸ φυλάξῃ μέσα τῆς. — τὸ ἐρώτημα: *Τῆλθεσ ἐδῶ, μορέ, να κάρης;* Και μία μυστικὴ ἀπάντησις ἀπὸ τὸν καθένα ἀκουσία πιτσιλιζει ὧν τὰ πρόσωπα εἰς λάσπη: *Ὅ,τι και σὲ!* . . . Ἦγουν ν' ἀλληλοκοροιδευθῶμεν ὄλοι, ν' ἀλληλοψευσθῶμεν ὄλοι, ν' ἀλληλοαπατηθῶμεν ὄλοι. . . Ἄλλὰ τὸ ἐρώτημα, ἀλλὰ ή ἀπάντησις εἶναι ἀστραπιαία, και ἀντικαθέρχονται ὄλοι ἀδιάφοροι, χωρὶς κανεὶς ἐξ αὐτῶν να ἡσθάνθῃ τὴν ἀστραπὴν του βλέμματος και χωρὶς κανεὶς ἐξ αὐτῶν να συνησθάνθῃ ότι καὶ τι τρομερῶς ἀνθρώπινον και καὶ τι φροβερῶς μάταιον ἀνετάραξε τὴν ψυχὴν του ὄλην.

Μέσα εις τὸν ἔσμον αὐτόν, ὅστις ἐκαστὸς μόλις διαβῆ τὴν Γέφυραν, ἀλλ' ὅστις πρὸ αὐτῆς εἶναι πάντοτε τὰς ἡμέρας ἐκείνας πνικτός, πνικτότατος, πλανᾶται ἕνας πτερόεις πόθος σαγηνευτικώτατος, πόθος βαρύνων ἐφ' ἕκαστον αὐτῶν, ὡσεὶ μύριαί ὄμοι ἀτμόσφαιραι, ὁ πόθος του **ν' ἀγοράσουν ὄλοι καὶ.**

Τῆς ἀγορᾶς ὁ δαίμων φαίνεται συσσειὼν ὄλους. Και ὅσοι ἀκόμη ἤλθον μὲ μόνον τὸν σκοπὸν συνεχούς γλεντιοῦ, αἰσθάνονται σύσσειμνι ἀπὸ τὸν δαίμονα τούτου να ἄδθουνται. Πολλοὶ δὲν ἀγοράζουν τίποτε, δίδει, ἀπλοῦστατα, ἤθελαν ν' ἀγοράσουν ὄ,τι βλέπουν, ὄλα! ὄς δια ρεύματος ἠλεκτρικωτάτου μεταδίδεται

ἀπὸ του ἐνός εις τὸν ἄλλον ὁ πάθος οὗτος. Εἶναι τὸ ἀντίδοτον, τὸ ἀντιφάρμακον εις τὸν σκεπτικόν. Εἶναι ή χαρὰ τῆς ζωῆς εις τὸν ἀπλοϊκόν. Καθίσταται σχεδὸν ἀνάγκη. Ὅλοι σκέπτονται: καὶ ἐπὶ τέλους ν' ἀγοράσωμε, ἀφοῦ καὶ πρέπει ν' ἀγοράσωμε, και ὅς μὴ τὸ θέλουμε.

Η στίλβη ή ποικίλλουσα του καινουρηγοῦς, ή ὄρεξις του νέου και ἀγνώστου, ή ἐπιθυμία ή ὀρμέμφυτος ὀριζόντιων νέων, σκορπίζουν κύκλωθεν ἐκάστου καὶ τι τὸ ἴλαρδν κ' εὐφρόσυνον, και βλέπεις ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν να ἀκτινοβολοῦν ὄλαι αἱ ἀκτίνες τῆς κυριότητος, ότι τὸ νέον αὐτό, τὸ γυαλίζον αὐτό, τὸ φαιδρωπὸν αὐτό, τὸ παράξενον αὐτό, **εἶναι δικό μου!** Και τὸ χαίρεται. Και χαίρεται, ἀπὸ τὸν πόθον τῆς ἀγορᾶς αὐτόν ὄλος συνεχόμενος. Και χαίρεται ἀγοράζων. Και χαίρεται ἀποκτῶν.

Ὁ δαίμων αὐτός τῆς ἀγορᾶς, εἴτε πρὸς χησιν, εἴτε πρὸς βρώσιν, ἀδιάφορον, εἶναι πολυπρόσωπος, Πρωτεύς τις, χαμαιλέον τις. Ὅλους τοὺς κινεῖ ὡς νευρόσπαστα. Και ἄλλους τοὺς ἐνθουσιάζει και ἄλλους τοὺς ἄγει εις κατάνυξιν. Και ἄλλους τοὺς μεθύει ἐκ χαρᾶς. Και ἄλλους τοὺς θεραπεύει ἀπὸ ἀλγῆ. Η νοσταλγία του νέου, βαθύτατα ἐρριζωμένη μέσα των, ἐκθρῶσκει τότε ἐν ὄλη τῆς τῆ κυριαρχία. Και ἐμποδίζει κραταιὰ να παρεισδύσῃ εις τὰς ἀπλᾶς αὐτὰς ψυχὰς και τὸ ἐλάχιστον νέφος θλίψεως.

Τὸν σπρώχνει ὄλονεν πρὸς τὸ Παζάο, και ἄκοντα ἀκόμη. Ἐκεὶ ὄπου εἶναι ὄλα νέα, ὄπου και τὰ παλαιὰ, νέα φαίνονται ἀκόμη, ὄπου ή ἐνέργεια ἐκείνη τῶν πραγμάτων, ή πάντοτε νεότης ἀναδίδουσα, ή πάντοτε θωπευτική, τὸν προσωθεῖ, και γελαστή γλυκὰ του ψιθυρίζει πάντοτε: **πάρε, λοιπὸν, ἀγόρασε!**

Πέραν τῶν δεσμῶν τῶν ἀνθρωπίνων και πέραν τῶν δεσμῶν του κόσμου αὐτοῦ, πρέπει κανεὶς να βγῆ, διὰ να μὴ σαγηνευθῆ ἀπὸ τὸν νοσταλγοῦντα αὐτόν δαίμονα, διὰ ν' ἀντίσχη εις ὄσους πειρασμούς, κ' εις ὄσους θησαυροὺς του ἐκτυλίσει ἐκεὶ μπροστά του, πειρασμούς και θησαυροὺς αἰωνίας νεότητος και αἰωνίας μέθης.

Κάτωθεν ὁ Πηγεὶός κυλῖεται θολός, ὡν

φεῖδι με τὸ ἀρχαῖο του ποικάμισσο ἀκόμη. . . Μετὰ του Ἄχελώου, μετὰ του Ἄσπροποτάμου, και ὁ Σαλαμπριάς — ὄπως τὸν λέν' — αὐτὸς πηγάζουν ἐκ τῆς Πίνδου, και εἶναι ἀδέρφια αἰώνια χωρισμένα, και θρύλοι φέρονται και μῦθοι ὄρατοὶ περὶ τῶν κατὰ μέσας φεγγαρολόστους νύκτας θρήνων των, διὰ τὸν πικρὸν των χωρισμὸν αὐτόν, ἀδέρφια και αὐτὰ μετὰ τῶν ἄλλων τῆς Δημόδοις Μούσης μας και τῆς Ἑλληνικῆς μας Παραδόσεως, ἀγαπημένα. . .

Πρὸς Βορρᾶν χάνεται μέσα εις τῶν Τεμπῶν τ' ὄρώματα, και πρὸς Νότον, σβύνεται μέσ' στής δροσιαῖς τῆς κρουσταλλένιας του Θερμαϊκοῦ. Κάτω τώρα τὰ βῶδια τὸν περνοῦν ἔως τὰ γόνατα. Ἐνοιαστα. . . Ἐνοιαστοὶ μαζή των και οι ἀνθρώποι που λούζονται ἐκεὶ παρὰ τὰς ὄχθας του. . . Ἦσυχάζει. . . Κοιμάται. . . Και φαίνεται ὡν ὄνειρο παρθενικό. . .

Ἄλλ' όταν βαρὺ καταρρυακὸ και θεοπόντι πέση, αἴφνης, αἴριον και θολωθῆ ή Πίνδος και σκοτεινιάσῃ ὁ οὐρανός και ὁ κάμπος γύρω γίνῃ πέλαγὸ ἀπέραντο και ἀπλωθῆ θολούρα πέρα, ὡς τὸν Ὀλυμπο, — καταποτήρας γίνεται ἄγιος, και τότε πνίγει, ὀρμαίνεται, ρουφᾶει ὡν Ἄδης, και τότε ξεχειλίζει ἀνὰ τὰ πέδρα και φαίνεται ὡν να θέλῃ ὄλη τῆ γῆ να φάῃ με τὰ δόντια του, και με τὰ νύχια του ὡν να θέλῃ να τὴν ἀνασκάψῃ ὄλη ὡς τῆς ὀρίζαις τῆς, και φαίνεται, ἔτσι, ὡς Θηρίο Ἀποκαλύψεως δαιμόνιο!

Καὶ τότε, που βῶδια και που ἀνθρώποι, ὄπως φαίνονται τώρα ἐρωτευμένα ἐκεὶ, γεμᾶτα εἰδύλλιο και ποιήσι! Που λευκὰ λουσίματα στής ὄχθαις του και που λευκὰ πλυσίματα, χιονάτα, ἀπ' ὄμορφα κορίτσια, ὄ! που! Τώρα ἀπ' τὰ γλυκὰ νερά του ἀναδίδεται μὴ προσευχὴ γαλήνης πρὸς τὰ ὕψη ὡς θυμίαμα. . . Και πέφτουν οι *σαρκάδες* ἀκατάπανστα στὰ ρεῖθρα του κ' ἀντλοῦν ἀκατάπανστα, ἀντλοῦν ἀπ' ὄλαις του τῆς ὄχθαις και ἀναδεύονται στὰ νάματά του, βλέπεις, ὄλαις ή σκιαῖς ἀπάνω τῶν πανηγυριστῶν που πάνε και ἔρχονται ὡν φάσματα. . . Και βλέπεις αὐτὸς, γαλήνιος, μακάριος, να ρέῃ, να ρέῃ ἡσυχᾶ, ἀνάλαφρα και με μὴ ἀδιαφορία ὑπερκόσμιο, ὄπου ή μοῖρα του τὸν ὄρισε να φέρεται, εις τὴν Ἄβυσσο! . . .

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΟΠΟΥΛΟΣ
Ο ΑΘΗΝΑΙΟΣ

ΤΟ ΛΙΜΑΝΙ ΤΗΣ ΠΑΡΙΤΣΑΣ

(Κέρκυρα)

Αφιερώνεται στον ποιητήν κ. Μαβίλην.

Μέσ' τὰ νερά σου ὁ ἴσκιος μου, κάποιαν ἀγῆν ἐφάνη,
 συλλογισμένο ἐσύ, καλὸ καὶ ἀμίλητο λιμάνι.
 Ὅταν πεθάνω ἄς εἶχα γὼ τὸν ὕπνο ποῦ κοιμᾶσαι.
 Δὲν ἀνασαίνεις σὰν περνᾷ διαβάτης, μ' ἀφουγκρᾶσαι
 τὸ πῶς διαβαίνουν ἢ ψυχές, τὸ πῶς παρακαλοῦνε
 νὰ ρίξουν στὰ νερά πανί, βαρκοῦλες νὰ γενοῦνε.

Τίς τρικυμίες ποῦ ἡ βαθεῖα γαλήνη σου ἔχει οβόσει
 τίποτε πλέον δὲν ἤμπορεῖ σὲ φῶς νὰ τίς ξεπνήσει,
 μήτε καὶ τὸ Βενέτικο, ἀπ' τὰ βύθη σου, λιοντάρι
 χυμᾷ σὲ κάστρο ν' ἀνεβῆ καὶ νὰν τὸ ξαναπάσει.
 Τῆς εὐγενείας τὰ σήματα, ποῦ ρέβουν φυκιασμένα,
 τὴν πλέον πλατεῖα κι' εὐγενεῖα βρήκανε λήθη—ἐσένα.

Εἶπα στήν πικροθάλασσα κοντά της νὰ μὲ πάρῃ
 κι' ἀρνήθη αὐτὴν τὴ χάρι
 σ' ἐμένα τὸν ἀδύνατο γιὰ τρικυμίες. Λιμάνι,
 παρακαλῶ σε πάρε μου τοὺς στοχασμοὺς καὶ φτάνει.
 Νούφαρα ἂν θέλῃς γέρονται, κἂν φύκια μέσ' τὰ βύθη,
 κἂν τραγουδάει ἀκρογιαλιάς ποῦ δὲν ἐτραγουδήθη.

Κοντὰ σὲ κῦμα ὀρθός, λευκός, τρανός, ὁ Κυβερνήτης
 μὲ τὴν καρδιὰν ἀπλήγωτην ἀπ' τὴν πληγὴ της
 δένει τῶν νόμων τοὺς ρυθμούς κι' ἀναμετρεῖ τριγύρου
 τὰ μάκρη τῆς πατρίδας μας πρὸ πέρα ἀπ' τῆς Ηπείρου
 τὰ ὀρθὰ βουνά, ποῦ τὰ γραφτὰ καὶ τὰ πικρὰ τῆς μοίρας
 μὲ τὸ σκιαγμένο κῦμα σου μνηοῦνε τῆς Κερκύρας . . .

Κατὰ τ' ὄραϊο τὸ δειλινὸ μήπως καμμὶαν ἡμέρα
 ξεπνοῦν τ' ἀργοπατήματα τοῦ Ποιητῆ ἐδῶ πέρα

καὶ στοχασμοὶ καὶ στίχοι του ποῦ ἐκόπηκαν στὴ μέση
 ξανάχονται νὰ τὸνε βροῦν γιὰ νὰ τοὺς ξαναδέσει,
 καὶ μὴν ξανὰ τὸν Δειτούργον γιὰ νᾶβρῃ ἢ Ἀρμονία
 πλέει πρὸς ἐδῶ, σὲ γόνδολα γυρμένη, ἀπ' τὸν Ἄδρια;

Ἐδῶ στήν ἄκρη ἐπρόσμενε καὶ ξάφνου ἐν ἄσπρο κῦμα
 ἔσπαγε κι' ἐπειώτανε σὰν Ἀφροδίτη ἢ οἶμα.
 Μαζὶ ρυθμοί, μαζὶ στροφές, καῦμοι καὶ σερενάδες
 ξευτεμένοι ἐπλέανε πρὸς τοῦτο τ' ἀκρογιαλί
 ὅπου ἔστεκεν ὁ Ποιητῆς ἀνοίγοντας τὰ κάλλη
 τῆς Ὀλυμπίας τὸν ψυχῆς πρὸς τοὺς ὠραίους φουγάδες . . .

Ποῖός ξέρεῖ πῶς! ὁμως βαθεῖα θὰ τὸν ἀναθυμᾶσαι.
 Τί νὰ κρατῆς; τὸν ὕπνο του; Μακάρια ποῦ κοιμᾶσαι!
 Χαῖρε σιωπῇ, τυφιάτικη γαλήνη πεθαμένη,
 κλίση δικαίου ποῦ θᾶπρετε γιὰ τὴ Φαρμακωμένη.
 Πενοῦμε, τίποτα δὲ λές, δὲν εἶπες καὶ σὲ μένα,
 μόνο μὰ μέρα ἐμίλησες σὲ διαλεχτόν, τὸν Ἐνα.

Καὶ τὸνε βλέπω! Νύχτα εἶνε μὰ βάρκα ἀπ' τὸ λιμάνι
 τὸν ἔφερε τὸ ὑπέριστο, καὶ σ' ἓνα ἀργὸ σεργιάνι
 μὲ κοπηλάτες τοὺς Ρυθμούς, μέσ' τὰ συλλογισμένα
 τὰ κύματά σου ὁ κάτασπρος ὁ Ποιητῆς, ἔχαμένα
 πλεοῦμεν ἂν κυττάει νὰ βρῆ, ὦ λιμάνι, ποῦ τὰ κλείνει
 ὅσα δὲν πρόφτασε νὰ πῆ τραγούδια τῆς γαλήνης' . . .

Z. A. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΖΩΗΝ ΤΗΣ ΣΑΡΡΑΣ ΒΕΡΝΑΡ

Ἡ Σάρρα Βερνάρ, καταγωγῆς ὀλλανδικῆς, τὸ γένος ἑβραία, εἶναι τὴν πατρίδα Γαλλίς Παρισινή. Ἀκαταμάχητος κλίσις τὴν ὄθει πρὸς τὴν σκηνήν. Ἠκολούθησε λοιπὸν τὴν συνήθη ὁδὸν εἰσελθοῦσα εἰς τὸ ἐν Παρισίοις Ὁδεῖον ὅπου ἠτύχησε νὰ ἔχη διὸ ἐπιφανεῖς διδασκάλους τὸν Provost καὶ τὸν Sanson. Ἐκρίθη ἀξία τοῦ βραβείου ἐν τῇ τραγωδίᾳ καὶ προσελήφθη ἀμέσως, ἂν καὶ ἀκόμη νεωτάτη, εἰς τὴν Γαλλικὴν Κωμωδίαν ὅπου ἐνεφανίσθη πρώτην φορὰν ὡς Ἰφιγένεια. Μεγάλῃ ὑπῆρξεν ἡ ἐπιτυχία της. Ὁ κανονισμὸς ὅμως τῆς Κωμωδίας, ὃ ὁποῖος παρῆγε τὸ δικαίωμα εἰς τοὺς ἐταίρους νὰ ὑποδύωνται αὐτοὶ τὰ κύρια πρόσωπα, βαρέως ἐπέδρασεν ἐπὶ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ τῆς νεαρᾶς ἠθοποιού, ἥτις ἐγκαταλείψασα τὴν Γαλλικὴν Κωμωδίαν προσῆλθε εἰς τὸ «Gymnase» ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ ὀλίγον μόνον διέμεινε, ἐπανελθοῦσα εἰς τὴν Γαλλικὴν Κωμωδίαν ὅπου ἔπαιξεν ἐπὶ ἑπτὰ συνεχῆ ἔτη.

..

Ἐκτοτε ἀπέκτησε τὴν φήμην τῆς διασημοτέρως τῶν συγχρόνων τραγουδῶν. Τὸ κλασσικὸν δραματολόγιόν της περιελάμβανε ὄλους τοὺς μεγάλους χαρακτήρας τοῦ Ρακίνα, ἴδια τῶν τῆς Φαίδρας καὶ Ἀνδρομάχης, εἰς τοὺς ὁποίους ἐξήγειρε ἰδιαιτέρως τὸν θαυμασμόν.

Ὁ Φραγκίσκος Σαρσαί εἶπε περὶ αὐτῆς, ὅτι ἐγνώριζε πῶς νὰ προσθέτῃ εἰς τὰ ἀτομικά της δέλητρα τὴν μαγεῖαν τῆς ἐρμηγείας τῶν χαρακτήρων τοὺς ὁποίους ἔπαιξε.

Ἄλλ' ἡ Σάρρα Βερνάρ, δυσανασχετοῦσα ἀπὸ τὰς περὶ αὐτὴν διαφόρους ἐνοχλήσεις, αἰτίνας ἐπὶ ἔτη, παρὰ τὰς λαμπρὰς αὐτῆς ἐπιτυχίας, ἐπέκρανεν τὸ στάδιόν της ἐν τῇ Γαλλικῇ Κωμωδίᾳ, ἤρχισε νὰ περιοδεύῃ εἰς τὸ ἔξωτερικόν. Ἐνεφανίσθη τὸ πρῶτον εἰς τὸ Λονδίνον καὶ τὴν Κολεγιάην ὡς Φρουφρού καὶ Ἀδριανὴ Λεκουβρέρ, μετέπειτα ἀπῆλθεν εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας καὶ εἰς τὴν Ρωσίαν. Ἡ ἐκ νέου ἐμφάνισίς της εἰς Παρισίους ἔγινε εἰς τὸ θέατρον «Ambigu» τὸ ὁποῖον διῆρθε ὁ υἱὸς της Μαυρίκιος Βερνάρ. Συγχρόνως ἀνῆλθε τὴν σκηνὴν τοῦ Τροκαδέρου, ὅπου ἐνεφανίσθη

ὡς Πιερότος εἰς μίαν παντομίμαν τοῦ Ρισπὲν μεθ' ὃ ἐγκαθιδρύθη προσωρινῶς εἰς τὸ «Vaudeville» ὅπου ἔπαιξε τὴν Φεδώραν τὴν ὁποῖαν ὁ Σαρδοῦ ἔγραψε ἀποκλειστικῶς δι' αὐτήν.

Ἡ Σάρρα Βερνάρ διεφλέγετο πάντοτε ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας ν' ἀποκτήσῃ ἰδικόν της θέατρον. Ἐνοικίασε τὸ θέατρον τῆς Πύλης τοῦ Ἁγίου Μαρτίνου, ἐνθα ἐνεφανίσθη τὸ πρῶτον ὡς Κυρία μετὰ τὰς Καμελίας, ἀλλὰ τὸ ὁποῖον ὀλίγον μόνον διετήρησε.

..

Ἡ Σάρρα Βερνάρ ἦτο ἡ εὐνοουμένη ἠθοποιὸς τοῦ Σαρδοῦ ὅστις ἔγραψε δι' αὐτὴν τὴν Θεοδώραν καὶ τὴν Τόσκαν.

Μετὰ τὴν ἀποχώρησίν της ἀπὸ τοῦ τελευταίου τούτου θεάτρου ἀνέλαβε τὴν διεύθυνσιν τῆς «Ἀναγεννήσεως» ἐν τῷ μεταξύ ἐπὶ ἑν ἔτος ἐπεχείρησε πλείστας περιοδείας περιελθοῦσα ὅλον τὸν κόσμον.

Ὁ Σαρδοῦ ἔγραψε δι' αὐτὴν νέον ἱστορικὸν δράμα τὴν «Γισμόνδην» ὃ δὲ Βαρρὲς τὴν «Μήδειαν».

..

Ἡ Σάρρα Βερνάρ ἐπιλοξένησε εἰς τὴν «Ἀναγέννησιν» τὴν Ἰταλίδα ἠθοποιὸν Δουίξε τὴν ὁποῖαν ἔσπευσε τὸ κοινὸν νὰ ἴδῃ ὡς Κυρίαν μετὰ τὰς Καμελίας. Ἡ γαλλίς ἠθοποιὸς ὡς ἀντάλλαγμα ἐδανείσθη ἐκ τοῦ δραματολόγου τῆς Δουίξε τὴν Μάγдан.

Ἡ ἀγάπη της πρὸς τὸ καινοφανὲς καὶ τὴν ξένην καλλιτεχνίαν τὴν εἴλωσαν πρὸς τὸ λαμπρὸν ἔργον τοῦ Δ' Ἀννούτσιου, ὅπου ὅμως ἡ ἐπιτυχία, παρὰ τοῦ ἔργου, τὰ προσόντα καὶ τὴν ἔξοχον ὑπόκρισιν, δὲν ὑπῆρξε γενική.

Κατὰ δὴλον πλέον κατέστη εἰς τὴν Σάρραν Βερνάρ ὅτι τὸ θέατρον εἰς ὃ ἦτο ἐγκατεστημένη, ἂν καὶ ἐν ἑκ τῶν κομψοτέρων θεάτρων τῶν Παρισίων, δὲν ἦτο ἐν τούτοις ἀρκούντως εὐρὸν διὰ τὸ δραματολόγιόν της, διὸ ἤλθεν εἰς διαπραγματεύσεις μετὰ τὸν Δῆμον διὰ τὴν ἐνοικίασιν τοῦ Δημοτικοῦ Θεάτρου τῶν «Ἐθνῶν» ὅπερ ἔκτοτε προσέλαβε τὸ ὄνομα τοῦ θεάτρου τῆς Σάρρας Βερνάρ. Ἐγκαταστά-

Ἡ ΣΑΡΡΑ ΒΕΡΝΑΡ.— ΑΕΤΙΔΕΥΣ

θείσα άμέσως εις τὸ θέατρον τοῦτο, τὸ διεκόσμησε μετὰ τὴν ἀβρὰν ἐκείνην φιλοκαλίαν ἣτις ἀποτελεῖ μέρος τοῦ χαρακτήρος της, καὶ τὸ μετεμόρφωσεν ὡς ἓνα τῶν ὡραιότερων θεάτρων τῆς πρωτεύουσας ὅπου ἔδωκε παραστάσεις τινας ἐκ τοῦ πλουσίου δραματολογίου της.

Ἄλλὰ πάντα ταῦτα δὲ ἦσαν ἄλλο ἢ τὸ προανάκρουσμα τῆς ἐμφανισεώς της ὡς Ἄμλετ καὶ ἔπειτα ὡς Ἄστυδὲως εἰς τὸ δράμα τοῦ Ροσάν, ὅπου ἦρε πραγματικὸν θρίαμβον.

**

Ἡ διακόσμησις ἐν τῷ νέῳ θεάτρῳ της ἐγίνε καθαρῶς κατὰ ἰταλικὸν ρυθμὸν· αὐτὴ ὠδήγει μετὰ ἔκτακτον φιλοκαλίαν σκηνογράφους καὶ διακοσμητὰς, μόνη ἐκλέγουσα τὰ ὑφάσματα καὶ ὅλα τὰ συμπληρωματικὰ διὰ τὴν σκηνήν. Εἰς τοιαῦτα ζητήματα ἐξοδεύει ἀφειδῶς. Καθ' ὃν χρόνον εὗρισκετο ὑπὸ μελέτην ὁ Ἄστυδὲς, ἐθεώρησε καλὸν νὰ παραγγεῖλῃ εἰς Βιέννην τὰς ἀπαιτούμενας πολυδαπάνους ἀμφιέσεις, αἱ ὁποῖαι ὅμως δὲν ἐγίναν σύμφωνα μετὰ τὴν ἐπιθυμίαν της καὶ ἀμέσως παρήγγειλε ἄλλας εἰς τὸ Παρίσι.

**

Εἶνε γνωστὸν ὅτι ἡ Σάρρα Βερνάρ συνεζεύχθη τὸν διακεκριμένον καλλιτέχνην Δαμαλάν, ἀποθανόντα. Ὁ βίος της εἶναι ἀπλούστατος. Ζῆ τῶρα μετὰ τοῦ υἱοῦ της ὅστις εἶναι τὸ ἀντικείμενον τῆς διαπύρου λατρείας της. Ὁ οἶκος της εἶναι πάντοτε φιλόξενος, συχνάζουν δὲ ἐκλεκτοὶ καὶ πιστοὶ αὐτῆς φίλοι οἵτινες, εἰς ὄρισμένας ἡμέρας τῆς ἑβδομάδος γευματίζουσιν ἐκεῖ.

**

Ἡ Σάρρα Βερνάρ ἔγραψε τ' ἀπομνημονεύ-

ματὰ της, τὰ ὁποῖα εἶναι πολλοῦ ἐνδιαφέροντος καὶ ἐδημοσίευσεν εἰς κοινὸν τόμῳ τὰς ἐντυπώσεις της ἐξ ἀεροναυτικοῦ ταξιδίου μετὰ πολλὴν χάριν καὶ φαντασίαν.

**

Κατὰ τὴν νεαράν της ἡλικίαν ἡ Σάρρα Βερνάρ ἦτο ὡραιότατη μετὰ κόμην ξανθὴν καὶ πρόσωπον θελκτικόν, γλυκὸν καὶ ἐκφραστικόν. Κατέχει τὴν μουσικὴν ἐκείνην φωνὴν τὴν ὁποῖαν ἀπεκάλεσαν «χρυσὴν φωνήν» καὶ τὴν ὁποῖαν κάποιος ποιητὴς ὁμιλῶν ποτὲ περὶ αὐτῆς ἐχαρακτήρησε ὡς «φωνὴν ξανθὴν». Παριστάνει, ὡς συνειδητὸν νὰ λέγωμεν, μετὰ ὅλην τὴν δύναμιν τῆς ψυχῆς της τὰ φυσικὰ της χαρίσματα ἀνέδειξαν αὐτὴν ἔξοχον εἰς τὴν τραγωδίαν καὶ εἰς τὸ δράμα. Ἡ, διὰ νὰ ὁμιλήσωμεν ἀκριβέστερον, ἀγνοεῖ τοὺς περιορισμοὺς ἐκείνους τοῦ πνεύματος εἰς τοὺς ὁποίους ἡ συνήθεια καταδικάζει τοὺς καλλιτέχνους τῆς ἐποχῆς μας εἰς ὑπέρμετρον περιορισμὸν τῆς ἰδιοφυίας.

**

Ἡ Σάρρα Βερνάρ εἶναι ἐκ φύσεως διεργηγεὺς τῶν γάλλων κλασσικῶν συγγραφέων καὶ ἰδίᾳ τῶν ἔργων τοῦ Ρακίνα.

Τὸ πνεῦμα της ἦτις εἶναι ἀνοικτὸν εἰς κάθε ἐντύπωσιν ἢ μελέτη τῆς γλυπτικῆς καὶ τῆς ζωγραφικῆς ἀνέπτυξαν ἐν αὐτῇ τὴν ἰκανότητα τῆς πλαστικῆς ἐκφρασεως. Καὶ ἡ δύναμις τὴν ὁποῖαν κατέχει περὶ τὴν ἐξωτερικέυσιν παντὸς ὡραίου τὸ ὁποῖον τὴν συνεκίνησε, ἀποτελοῦν τὸ δαιμόνιον τῆς δραματικῆς της τέχνης.

N. X. Γ.

[Ἐξ ἄρθρου τοῦ Ἑρρίκου Φονκιά.]

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΓΩΓΗΝ ΤΩΝ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΔΩΝ

Κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους ἡ ἀγωγή καὶ ἡ ἐκπαίδευσις εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς παρουσιάζουσιν τὴν τελειότεραν ἀνάπτυξιν. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον συνετέλεσεν εἰς τοῦτο εἶνε τὸ εἰς τοὺς Ἀμερικανοὺς ὑπάρχον συναίσθημα τῆς ἰδίας ἀξίας καὶ ἡ προσωπικὴ προσπάθεια ἢ καταβαλλομένη εἰς τὴν πάλην τῆς ζωῆς. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον ἅπλοῖ ἄνθρωποι τοῦ λαοῦ δι' ἀκαταβλήτου πρωτοβουλίας καὶ σταθερᾶς πίστεως εἰς τὸ μέλλον κατώρθωσαν νὰ ἀντιψωθῶσιν εἰς τὴν περιωπὴν τῶν ἀνωτάτων κοινωνικῶν στρωμάτων καὶ νεανίδες τῆς ἐργατικῆς ἢ τῆς ἀστικῆς τάξεως ἐξεπαιδεύθησαν εἰς βαθμὸν ὥστε νὰ καταλαμβάνουν τὰς ἀνωτέρας ἔδρας τῆς ἐκπαίδευσως ἢ τὰς ἀνωτέρας θέσεις τῆς διοικήσεως ἢ νὰ καταλογίζωνται εἰς τὰς ἐξοχότητας τοῦ δικηγορικοῦ καὶ ἰατρικοῦ κόσμου.

Τὸ παλαιότατον δι' ἡμᾶς ρητόν: «Σὺν Ἀθηνᾷ καὶ χεῖρα κίνει» δὲν εἶνε εἰς τοὺς Ἀμερικανοὺς ἔκφρασις μόνον ἀτομικῆς δραστηριότητος ἀλλὰ κυρίως ἠθικὸς νόμος. Ὁ ἄνθρωπος εἶνε δημιουργὸς τῆς τύχης του καὶ ἡ προσωπικὴ προσπάθεια καὶ ἀτομικὴ πρωτοβουλία εἶνε κανὼν τῆς ζωῆς, τὸν ὁποῖον οὐδεὶς ἤθελε διανοηθῆ ὀσβαρῶς ν' ἀμφισβητήσῃ. Πρὸς τὸ σημεῖον τοῦτο ἔχει κατευθύνουσιν καὶ ἡ ἀγωγή καὶ ἡ ἐκπαίδευσις εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς. Αἱ πρόοδοι, αἱ ὁποῖαι ἐγίναν κατὰ τὸ πνεῦμα τοῦτο, ἰδίως ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν κορασιῶν, εἶνε ἀξίαι πολλῆς προσοχῆς καὶ δύνανται νὰ χρησιμεύσουν ὡς πρότυπον μιμήσεως, διὰ χώρας μάλιστα, ὅπως τὴν Ἑλλάδα, ὅπου πᾶσα ἡ παιδαγωγικὴ κίνησις εὗρισκεται ἀξιοθηρήτως ὀπισθοδρομημένην.

Ἐπὶ τοῦ θέματος τοῦτου ἔγραψεν ἐπαγωγόν, πλήρες χάριτος καὶ ἐνδιαφέροντος βιβλίον, ὁ Κάρολος Σιμόνδ λεπτολόγος παρατηρητῆς καὶ βαθύς μελετητὴς ὀλοκλήρου τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ συστήματος τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Μεγάλης Δημοκρατίας. Εἰς τὰς σελίδας τοῦ βιβλίου τοῦτου ἀναπτύσσεται τὸ σύστημα ὀλοκλήρου διὰ τοῦ ὁποῖου διαπλάττεται ὁ ἀμερικανικὸς χαρακτὴρ εἰς τὸ δημοκρατικὸν πνεῦμα, καὶ ἐκτυλίσσεται ἡ παιδαγωγικὴ μέθοδος διὰ τῆς ὁποίας ἐμπνέεται ἡ προσωπικὴ ἀξιοπρέ-

πεια, ἡ ἀτομικὴ δραστηριότης, ἡ ἀνεξαρτησία, διὰ τῆς σταθερᾶς πεποιθήσεως, ὅτι πᾶσα ἐλπίς τοῦ μέλλοντος ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ἰκανότητος καὶ πρωτοβουλίας ἐκάστου. Ὁ συγγραφεὺς ἐξάγει ἰδιαιτέρως τὸ σύστημα τῶν Σχολῶν τῶν θηλέων, τῶν καλουμένων Σχολῶν τῆς αὐτοβοηθείας. (Self-help).

Εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας ἡ πρώτη φροντίς τῶν γονέων εἶνε νὰ δώσουν εἰς τὰ τέκνα τῶν ἐκπαίδευσιν κατάλληλον, τὸ καλλίτερον ὅπλον κατὰ τοῦ ἀβεβαίου καὶ δυσχεροῦς μέλλοντος. Ἡ πραγματοποίησις ὅμως τῶν ἐπιθυμιῶν τούτων προσκρούει ἐνίοτε εἰς μεγάλα ἐμπόδια καὶ δυσχερῆ προσκόμματα. Εἰς τὰς πόλεις, αἱ ὁποῖαι ἔχουν ἀριθμὸν τινα κατοίκων, ὑπάρχουσιν μεγάλα ὀχλοαί, ἰδρύματα ἀνοικτὰ εἰς πάντα διψῶντα τὴν μάθησιν. Εἰς τὰ χωρία ὅμως καὶ εἰς τοὺς μικροὺς ἐν γένει συνοικισμοὺς αἱ εὐκολαὶ αὐταὶ δὲν ὑπάρχουσιν. Ἡ φιλοδοξία δὲ τῶν χωρικῶν εἶνε νὰ δώσουν ὅλα τὰ μέσα εἰς τὰ παιδιὰ των διὰ νὰ βελτιώσουν τὴν τύχην των. Ὑπὸ τὴν ἐποψὴν αὐτὴν δυσκολώτερον ἐξασφαλίζεται τὸ μέλλον τῶν κοριτσιῶν ἢ τῶν ἀγοριῶν. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον ὁ ἀμερικανὸς χωρικός φροντίζει δι' αὐτὰ πολὺ ἐνωρίς. Ἀπὸ τὸ πέμπτον ἢ ἕκτον ἔτος τῆς ἡλικίας των, ὅταν τὰ κοριτσάκια ἀρχίσουν νὰ ἐννοοῦν καὶ νὰ σχηματίζουν ἀτομικὰς κρίσεις διδάσκονται τὴν ἀνάγκην τῆς ἀτομικῆς ἐργασίας διὰ τὸν σχηματισμὸν βαθμιαίως τοῦ κεφαλαίου, τὸ ὁποῖον θὰ χρησιμεύσῃ διὰ τὴν ἐκπαίδευσίν των. Παραχωροῦν εἰς αὐτὰ τεμάχιον ἐδάφους, εἰς τὸν ἀγρὸν τὸν ὁποῖον ἐκαλλιέργησεν ὁ πατήρ καὶ ἐτοίμασε πλέον διὰ σποράν. Τοῦτο ἀποτελεῖ τὴν ἀτομικὴν τῶν ἰδιοκτησιῶν, τὴν ὁποῖαν περιφράττουσιν ὀλόγυρα. Κάθε πρῶτὸν πρὸ τῆς ὥρας τοῦ σχολείου καὶ τὸ ἀπόγευμα μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν, στείρουσιν, φυτεύουσιν ἢ ποτίζουσιν, ἀναλόγως τῶν ἀναγκῶν τῆς ἐποχῆς, τὸν ἀγρὸν των, εἰς τὸν ὁποῖον φύονται ὀσπρία ἢ λαχανικά. Τὰ προϊόντα αὐτὰ πωλοῦνται ἰδιαιτέρως εἰς τὴν γειτονικὴν πόλιν καὶ τὸ ἀντίτιμον τίθεται κατὰ μέρος, μὴ χρησιμοποιοῦμενον οὐδὲ ἂν ἀπρόβλεπτοι ἀνάγκαι παρουσιασθοῦν. Τὸ χρήμα τοῦτο θὰ χρησιμεύσῃ διὰ τὴν ἀνατροφὴν τῶν κοριτσιῶν καὶ ὁ μικρὸς λαχανόκηπος ἔχει διὰ τοῦτο τὸ διακριτικὸν ὄνομα Κή-

πος της ανατροφής (education garden). Ένίοτε, όταν ο χωρικός δεν μπορεί να δώσει εις την κόρη του τον μικρόν κήπον, της χαρίζει το προϊόν της αγελάδος του. Η κόρη του θα άμειξη την αγελάδα, θα διατηρήση το γάλα εις τα καρδάρια, θα το εξαφρίση, θα το κτυπήση διά να παρασκευάση το βούτυρον και ύστερον θα συνοδεύση την μητέρα της εις την αγοράν διά να πωλήση το γάλα, την κρέμαν, το βούτυρον και θα τοποθετήση το χρήμα εις τον κουμπαραν. Επίσης και τα αυγά των ορνίθων και τα άλλα προϊόντα των κατοικιδίων ζώων είνε αντικείμενα παραγωγής δια τον σχηματισμόν του χρηματίου της ανατροφής. Η αποταμίευσις αυξάνει οθιώ από εβδομάδος εις εβδομάδα και από μηνός εις μήνα και από έτους εις έτος και όταν η κόρη έχει ηλικίαν διά να γίνη έσωτερική εις οικοτροφείον ανώτερας Σχολής, το κεφάλαιον είνε έτοιμον διά την αγοράν του λιματισμού και των βιβλίων και την πληρωμήν των τροφείων και διδάκτρων.

Αί καλά αυτά συνήθειαι είνε σήμερα κοιναί εις όλους τους αμερικανούς χωρικούς και ελάχιστοι μόνον ήμπορεί να είνε οι αποτελούντες εξαίρεσιν.

Συμβαίνει όμως από άπροβλεπτα συμβάντα να ανατραπούν οι καλοί ύπολογισμοί. Κακά έσοδεύει, εκπτώσις των τιμών των προϊόντων, έπιζωστιά ή άλλο τι άτύχημα της γεωργικής παραγωγής καθιστούν δυσχερή ή αδύνατον τον σχηματισμόν του κεφαλαίου. Περνούν τα έτη και ύστερον ή ιδέα εγκαταλείπεται, διότι εις την ώριμωτέραν ηλικίαν άλλα καθήκοντα επιβάλλονται.

Διά τον λόγον τούτον έπενοήθη σύστημα παρέχον εύκολίας εις τας δυσχερείς αυτές περιστάσεις. Τα πτωχά κορίτσια γίνονται δεκτά ως οικόσιτα εις τας μεγάλας Σχολάς υπό τον όρον να εργαζώνται επί τινος ώρας της ημέρας εις τας οικιακούς εργασίας της Σχολής. Εργάζονται διά την Σχολήν και εις άμοιβήν ή Σχολή παρέχει κατοικίαν, τροφήν, μαθήματα και βιβλία.

Αί εργασίαι αυτές, αί επιβαλλόμεναι εις τας μαθητριάς, δέν είνε βαρείαι και επαχθείς. Όλοι αι χονδροεργασίαι του μαγειρείου εκτελούνται από κοινούς υπηρέτας και υπηρετριάς. Αί μαθήτριάι δέν έχουν εργασίαν εις το μαγειρείον και είνε μάλιστα άπηγορευμένον εις αυτές να εισέρχονται εκεί. Εργάζονται εις την τραπεζαρίαν. Ξεσκονίζουν και τοποθετούν τα

έπιπλα, στρώνουν το τραπέζι, πλύνουν τα πιάτα και τα ποτήρια, καθαρίζουν τα άργυρά σκεύη. Άλλοτε καθαρίζουν τα όσπρια, ή άφου σαρώνουν αί υπηρέτριάι, διευθετούν τα δωμάτια, την αίθουσαν της ύποδοχής, το παρεκλήσιον, τας αίθούσας της μουσικής και της άπαγγελίας. Αί επιφορτισμέναι τα καθήκοντα του θυρωρού άντικαθίστανται κάθε δύο ώρας. Άλλαι κτυπούν τον κώδωνα εις την άρχήν και το τέλος των ώρων της παραδόσεως, και ή υπηρεσία αυτή λογίζεται ως μιάς ώρας εργασία. Άλλαι πάλιν σιδερώνουν τα άσπρόρουχα και τα επιδιορθώνουν.

Όλαι αί μικραί αυτές εργατίδες εύρισκονται υπό την διεύθυνσιν διδασκαλίσσης, χωρίς ούδέποτε να εξομοιούνται προς το υπηρετικόν προσωπικόν. Εκτελούν χρήσιμον εργασίαν διά την όποιαν θα πληρώνοντο μισθωτοί. Την εργασίαν αυτήν την εκτελούν με μεγαλειτερον ζήλον και άφοσίωσιν, διότι γνωρίζουν ότι ή άδιαφορία ή άμέλειά των ήμπορεί να έχη ως συνέπειαν την άποκομήν των. Ο χρόνος ούτος της εργασίας καταλαμβάνει τας συμφώνως προς το πρόγραμμα ώρας της άναψυχής. Διά τούτο παρά τας άσχολίας τάντας αί μαθήτριάι της κατηγορίας αυτής παρακολουθούν όλα τα μαθήματα, ως αί μαθήτριάι διά τας όποιάς οι γονεΐς των καταβάλλουν τα δίδακτρα. Ουδεμία διάκρισις υπάρχει υπό την έποψιν της διδασκαλίας και συμβαίνει μάλιστα συχνά αί άποροι αυτές μαθήτριάι να έχουν την μεγαλειτεραν έπιτυχίαν εις τους διαγωνισμούς. Οθτώ μία μαθήτριά, ή όποία εις την τραπεζαρίαν με την μεγάλην άσπρην ποδιά της σιδερώνει άσπρόρουχα, θα εύρεθί μετ' όλίγον εις το πιάνο και θα δεχθί ίσως τα συγχαρητήρια των καθηγητών της διά την θανουσίαν της εκτέλεσιν.

Η άμιλλα υπάρχει μεταξύ όλων των μαθητριών. Δέν εκδηλούται ούδ' υπάρχει ούδεμία περιφρόνησις εκ μέρους των εύπάρων μαθητριών προς τας εργαζόμενας διά την άπαλλαγήν ή την μείωσιν του ποσού των διδάκτρων. Άλλ' ούτε ή έκουσία αυτή εργασία είνε δεκτή από μαθητριάς των όποίων οι γονεΐς είνε εις θέσιν να καταβάλλουν τα δίδακτρα και τα τροφεία. Διά να υπάρχει δικαίωμα, υπό τους όρους τούτους, άπαλλαγής ή μείωσεως των διδάκτρων, πρέπει αί αίτούσαι μαθήτριάι να εύρισκωνται εις την ανάγκην όπως βοηθήσουν εαυτάς εις την εκπαίδευσιν των.

Εΐπόμεν ότι αί άποροι μαθήτριάι δικαιούνται διά της προσωπικής των εργασίας να επι-

ζητήσουν την άπαλλαγήν ή την μείωσιν των διδάκτρων. Τούτο εξαρτάται εκ των ώρων της εργασίας τας όποιάς θα καταβάλη εκάστη. Δι' εκάστην ήμερησίαν ώραν εργασίας παρέχεται επί των έτησίων διδάκτρων έλάττωσις συνήθως είκοσι πέντε δολλαρίων. Η μαθήτριά άνά λόγους της οικονομικής αυτής καταστάσεως όρίζει τας ώρας της εργασίας.

Οθτώ ή Άμερικανίς από της νεαρώτερας αυτής ηλικίας εξοικειούται εις την εργασίαν, εις την πρωτοβουλίαν, εις την έπίνοιαν. Άποκτά οικονομικήν ανεξαρτησίαν και σχηματίζει την έθραϊαν πεποιθήσιν ότι τό πών εξαρτάται άφ' εαυτής και όπτεται ένωρίς εις την πάλην της ζωής, όπως άποκτήση τα τελειότερα όπλα και άσκηθί έντελέστερον διά τον τελικόν θρίαμβον.

Άπέναντι της άναπτύξεως αυτής της άγω-

γής και της εκπαίδευσέως των Άμερικανίδων αί Έλληνίδες της αστικής τάξεως εύρισκονται εις τους αντίποδας, καταπονούμεναι επί τινά έτη με την κλασσικήν εκπαίδευσιν και άφινόμεναι ύστερον εις άτελείωτον κατ' όικον όνειροπόλησιν και έννευριστήν άναμονήν μέχρι της επιθυμητής ώρας κατά την όποιαν θα ανταλλάξουν τον άγαμον προς τον έγγαμον βίον. Τούτο άποτελεί την μόνην άτομικήν βianoποίησιν και περιλείπει πάσαν την φιλοδοξίαν των. Διά τούτο όλαί αί τελειοποιήσεις της παιδαγωγικής, όλαί αί εύφυείς επινοήσεις του εκπαιδευτικού συστήματος και αί εκλεπτύνσεις της άγωγής είνε δι' ήμάς θεωρίαί αδύνατου εφαρμογής. Τόν διανοιγόμενον δρόμον της πρόόδου ακολουθούμεν από πολύ μακράν και δυστυχώς πολύ βραδέως.

Σ. ΛΟΒΕΡΑΟΣ

ΤΑ ΔΥΟ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ

Διήγημα

Τα δύο εκείνα ξενοδοχεία, καθώς ήταν κοντά κοντά το ένα με το άλλο, είχαν κάτι τι που άμέσως έκαινε έντύπωσι. Άπό το ένα μέρος, ένα μεγάλο νεόκτιστο κτίριο, γεμάτο από ζωή, από κίνησι, με ήλις της θύρας ορθάνοικται, με το λεωφορείο των ταξειδιωτών σταματημένο εκεί έμπρός, με τ' άλλα που άχνίζαν καθώς τα εξέλεγγαν, με τους ταξειδιώταις που είχαν κατεβή και έπιναν στη σιά, κοντά στον τοίχο, με την αύλή γεμάτη από μουλάρια, από κάρρα, από καραγωγείς χαλωμένους κάτω από ένα ξύλινο στέγασμα, έως που να δροσίση. Μέσα φωναίς, βλαστήμιας, μπουκιας άπάνω στα τραπέζια, τα τσουγκρίσματα των ποτηριών, ο θόρυβος των μυλλιάδων, οι φελοί της τσιτσιμπύρας που άνατιάζονταν στον άέρα, και πειό δυνατή απ' όλη αυτή την άντάρα, μία φωνή χαρούμενη, τρανταχτή, που τραγουδούσε και έτριζαν όλα τα τζάμα:

* Η ώραία Μαργαρώ,

* Η ώραία Μαργαρώ!

Τό άπέναντι ξενοδοχείον άπεναντίας, ήσυχο και σαν έρημωμένο. Χορταρισμένη ή μεγάλη του θύρα, χαλασμένα τα παραθυρόφυλλα, τα σκαλοπάτια του μέρους που έμεναν τα σκυλιά

στερεωμένα με πέτραις παρμέναις από τον δρόμο... το όλον τόσο πτωχικό, τόσο έλεεινό, που ήταν, αλήθεια, έλεημοσύνη να σταματήση κανείς εκεί και να ζητήση να πιή μιά

Καθώς έμπήκα, ήύρα μιά μακρά, έρημη και μελαγχολική αίθουσα. Το έδαμμβωτικό φως τριών μεγάλων παραθύρων που δέν είχαν παραπετάσματα την έκανε ακόμη πειό μελαγχολική και πειό έρημη.

Στο βάθος, γυρισμένη προς το παραθύρο, ήταν μιά γυναίκα όρθια, και έκείταζε με πολλή προσοχή προς τα έξω. Την έφώναξα δυό φορές. « Έ, κερά ξενοδόχα! » Έγύρισε άργά άργά, και είδα έτσι ένα άχαρο πρόσωπο χαρικής, μαραμένο, ζαρωμένο, λειψανιασμένο, — περιτυλιγμένο με κάτι σκούραις νταντέλλαις απ' εκείναις που φορούν στον τόπο μας μόνον ή γρηές. Ως τόσο δέν ήταν τόσο γρηά' αλλά τα πολλά κλάματα την είχαν μαράνει.

« Τί όρίζετε; » μ' έρώτησε σκουπίζοντας τα μάτια.

— Να καθήσω λίγο και να πιώ κάτι.

Μ' έκείταζε με μεγάλη της άπορία χωρίς να κινηθί καθόλου από τη θέση της, ώσαν να μην έννοούσε.

— « Μά δέν είνε ξενοδοχείο, έδώ; »

« Η γυναίκα έστέναζε. « Όχι, πώς!... ξενοδοχείο είνε, στους όρισμούς σας... Μά γιατί δέν

πότε αντίκρου σάν τους άλλους; Είνε πειώ χαρούμενα εκεί...

— Είνε περισσότερο χαρούμενα απ' ό,τι πρέπει για μένα... Προτιμώ να μείνω εδώ. Και χωρίς να περιμένω να μου απαντήσει έτοιπο-θετήθηκα σ' ένα τραπέζι...

Ένώ έπινα, έπροσπάθησα να την κάμω να όμως.

«Δέν σάς έρχεται συχνά εδώ κόσμος, κερά μου, έ;»

— «Ό! όχι, αφεντικό, ποτέ, κανένας...» Ολους τους άρξασι να πηγαίνουν αντίκρου. Έδώ τους φαίνεται πως είνε πολύ μελαγχολικά... Η αλήθεια είνε πως τό ξενοδοχείο μας δέν είνε πολύ ευχάριστο. Έγώ άρραία δέν είμαι, μ' έχουν τσακίσει οί πυρετοί, τά δυό μου μικρά κορίτσια απέθαναν... Έκει, αντίκρου, άπεναντίας, όλο γέλια είνε. Τό ξενοδοχείο τό έχει μιά Άρλεζιάνα, μιά άμορφογυναίκα με νταντέλλαις, και τρεις σειραις χροστή άλυσίδα γύρω στό λαιμό. Ο οδηγός του λεωφορείου που είνε άγαπητικός της της πηγαίνει τους ταξειδιώταις Σου έχει και ένα σωρό παστρικάις για ύπηρέτριας. Έτσι ή πελατεία δέν άπολείκει!

*Έξαφνα από τό άλλο μέρος του δρόμου, έγινε μεγάλη κίνησης.

Τό λεωφορείο ξεκίνησε μέσ' τόν κονιορτό. Άκούσθησαν τό καμτσίκι και ή σάλπιγγξ του οδηγού, ή παστρικάις που έτρεξαν κάτω στην θύρα και έφώναζαν «'Στό καλό! 'Στό καλό!» και περισσότερο από όλα αυτά ή ίδια τρανταχτή φωνή που επαναλάμβανε όλοένα τρανταχτότερα

Η άρραία Μαργαρώ,

Η άρραία Μαργαρώ!

Καθώς άκούσθηκε ή φωνή αυτή, ή ξενοδόχος άρχισε να τρέμη σύσσωμος, και έγύρισε προς τό μέρος μου. «Άκούτε; μου είνε σιγά σιγά, ό άνδρας μου είνε... Άρραία δέν τραγουδάει;»

Και όλότρεμη, με τά χέρια τεντωμένα εμπρός, με τά μάτια βουρκαωμένα από τά δάκρυα που την άσχήμιζαν άκόμη περισσότερο, ητανώσαν σ' έκστασι εκεί εμπρός στό παράθυρο και άκουε τόν 'Ιωσή της να τραγουδάη για την Άρλεζιάνα.

Άχ! 'Άρραία Μαργαρώ!

Άρραία Μαργαρώ...

Μετάφρ. Χρ. Θεμ. Δαράλξη. ALPHONSE DAUDET

KNUT HAMSUN

ΠΑΝ*

Μυθιστόρημα

ΣΤ

Κάποιος μ' έρώτησε αν άφισα τό κυνήγι. Δύο ημέρες που ψάρευεν εκεί τριγύρω δέν μ' άκουσε να ρίξω μιτ τουφεκιά. Έμενα στό σπίτι μου ως που μου τελείωσαν τά τροφικά μου.

Την άλλην ημέρα πήρα πάλι δρόμο. Τό δάσος ήτο κατάπρασινο παντού μιά μοσχοβολία από τό χώμα και τά δένδρα τά κρεμύδια ξεφύτρωναν ανάμεσα στους βάλτους. Νευρικός λιγάκι, περπατούσα, καθόμουν και πάλι περπατούσα. Τρεις ημέρες τώρα δέν είχα ιδή ψυχή, παρά μόνο τόν χθεσινό ψαρά. Κ' έλεγα μέσα μου: 'Ισως σήμερα τό βράδυ θάχω πάλι στό σύνορο του δάσους κανένα συναπάντημα, εκεί που ξαναείδα μιτ φορά τόν γιατρό με την Έδουάρδα. 'Ισως να κάνουν πάλι τόν περίπατό τους σάν την άλλην ημέρα... Μά γιατί όλο να τους συλλογίζομαι;... Χτύπησα δύο άγριόκοιτες κ' έψησα τη μιτ. Έπειτα έδεσα πάλι τόν Αΐσωπο.

Έτρωγα χαπλωμένος στό χώμα. Μιά γαλήνη άπέραντη έσκέπαζε την έξοχή, και μόνο κάποιον ανατριχίασμα του άέρος ή κάποιον κελάδημα πουλιού την τάραζε που και που. Κιτταζα τά εδλύγιστα κλαδιά να σειώνται ναουριστά τό σιγαλό άεράκι έκανε τόν σκοπό του. Έπερνε την άχνη της γύρωσ από κλαδι σε κλαδι και γέμιζε κάθε κάλυκα λουλουδιού. Τό δάσος όλόκληρο ήτο μαγεμένο. Μιά κάμπια πράσινη σέρνεται άκούραστη σ' ένα κλαδί. Έχει μάτια και δέν βλέπει τίποτε τριγύρω της: που και που στυλώνεται και ψάχνει στό κενόν, για να ξεχωρίση κανένα εμπόδιο στόν δρόμο της. Φαίνεται σάν πράσινη κλωστή που κάνει κάποιον σιγαλό στρίψωμα. 'Ισως τό βράδυ να φθάση στό τέλος του ταξειδιού της.

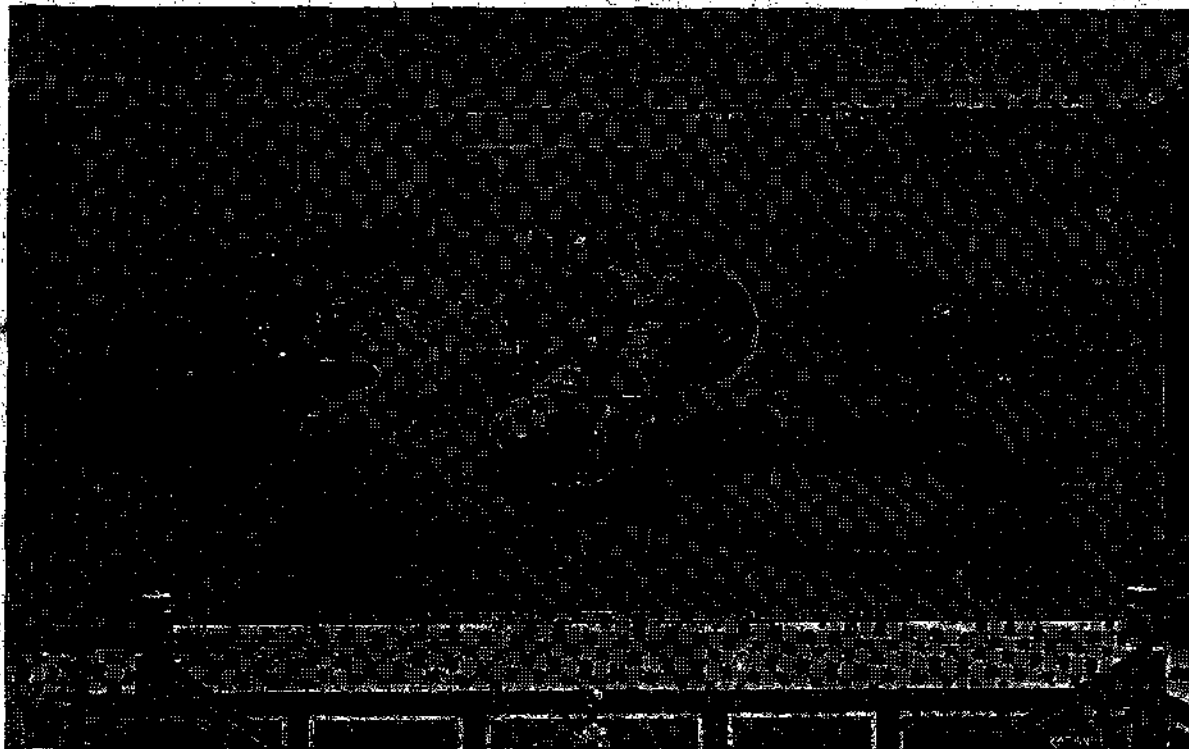
Πάντα ή ίδια γαλήνη. Σηκόνομαι και κάνω μερικά βήματα. Ξανακάθομαι και ξαναπερπατώ. Είνε τέσσερες ή άρα άπάνω κάτω. Στης έξη θά πάρω πάλι τόν δρόμο του σπιτιού μου με την έλπίδα ναπαντήσω κανένα. Έχω δυό

ώρες άκόμη μπροστά μου και είμαι ανήσυχος. Τινάζω τά ρούχα μου που είνε γεμάτα από βρύα και χορτάρια. Όλα τά μέρη που περνά τά ξερω απόξω τά δένδρα, οί πέτρες μένουν πάντα στό ίδιο μέρος, στη μοναξιά τους: τά φύλλα τριζοβολούν κάτω από τά πόδια μου. Τό μονότονο ψιθύρισμα, οί πέτρες και τά δένδρα, που με γνώριζον, με συγκινούν βαθειά, μιτ παραξενη ευχάριστη φθάνει ως στην καρδιά μου, όλα μου φαίνονται πως με χαιρετούν και με καλημερίζουν και γίνονται ένα με την ψυχή μου κ' έρωτεύομαι με τό καθελί τριγύρω μου. Σηκόνω ένα κλαδάκι ξεραμένο από τη γή και τό κιτταζω. Είνε μισοσαπημένο ή ταπεινή του φλούδα μου μιλεί στην ψυχή και μιτ εφήμερη εδσπλαχνία γλυστρά ως στην καρδιά μου. Όταν σηκόνομαι για να φύγω δέν τό πετώ μακριά μου, τό άφίνω σιγά-σιγά επάνω στό χώμα κ' εκεί άκόμα μου άρξσει. Με τά μάτια δακρυσμένα του ρίχνω άκόμα ένα βλέμμα τελευταίο, πριν τάφισω.

Είνε πέντε ή άρα. Ο ήλιος με γέλασε περπάτησα κατά τη δύσι από τό πρωί πάω μπροστά μισή ώρα, κατά τό ήλιακό ρολόγι που έχω μπροστά στη θύρα του καλυβιού μου. Τραβώ άκόμη μερικόν δρόμο, για να σκοτώσω τόν καιρό. Και τά φύλλα τριζοβολούν κάτω από τά πόδια μου... Έτσι περνά μιτ όλόκληρη άρα.

Αποκάτω μου βλέπω τό ποταμάκι και τόν μικρό νερόμυλο, που όλον τόν χειμώνα ήτον σκλαβωμένος μέσα στα παγωμένα νερά. Η ρόδα του γυρίζει και ό κρότος της με ξυπνά από τόνειροπλάνεμά μου... Σταματώ διάμιας και φωνάζω δυνατά: 'Η άρα πέρασει!... Ένας καυμός με σφάζει. Γυρίζω άμέσως πίσω να ό δρόμος της καλύβας μου και άργησα πολύ, τό ξερω... Γρηγορεύω τό βήμα μου, τρέχω. Ο Αΐσωπος νοιώθει πως κάτι τρέχει, τεντώνει τό σχοίνι του, με σέρνει μπροστά λαχανιασμένος. Τά ξερά φυλλώματα σπιθοβολούν γύρω μας. Όταν φθάσαμε στό σύνορο του δάσους, δέν ήτον κανένας εκεί, έρημιά παντού...

* 'Ιδε σελ. 18.

T. ΑΧΙΛΛΕΙΩΝ ΤΗΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ

Ο ΕΡΛΑΜΒΟΣ ΤΟΥ ΑΧΙΛΛΕΩΣ

«Κανένας δὲν εἶνε!» εἶπα. Καὶ ὁμως ἀποιοὺν περιμένα!

Ἐφυγά γρήγορα μὲ χίλιε; δύο σκέψεις, πῶς μὲ τυραννοῦσαν. Πέρασα μπροστὰ στὸ καλύβι μου καὶ τράβηξα πρὸς τὸ Σίριλονδ, μὲ τὸν Ἀἰωλο, τὴν τσάντα μου, τὸ τουφέκι μου, ἔτσι ὅπως ἤμουν.

Ὁ κ. Μάκ μὲ δέχθηκε μὲ τὴ μεγαλύτερη καλωσύνη καὶ μὲ προσκάλεσε νὰ δευτηρῶ μαζί τους.

Z

Νομίζω πὼς ἔχω τὴν ἱκανότητα νὰ διαβάζω στὴν ψυχὴ τῶν ἄλλων. Ἴσως εἶνε πλάνη. . . Μερικὲς στιγμὲς ἔχω τὴν πεποίθησι πὼς βλέπω τί γίνεται μέσα στὸ βᾶθος τῶν πλασμάτων, μολονότι δὲν εἶμαι καὶ πολὺ δυνατὸ κεφάλι. Ἄνδρες καὶ γυναῖκες κάθονται μαζί μου σ' ἓνα δωμάτιο καὶ ἐγὼ μαντεύω τί συλλογίζονται, τί σκέπτονται, γιὰ μένα. Ἐξηγῶ τὰ κινήματά τους. Κάποτε τὸ αἶμα τοὺς ἀνεβαίνει στὰ μάγουλα, ἄλλοτε κάνουν πῶς κυττάζουν ἄλλοῦ καὶ μὲ προσέχουν μὲ τὴν ἀκρὴ τοῦ ματιοῦ τους. Τίποτε δὲν μοῦ ξεφεύγει ἀπὸ ὅλα αὐτὰ αὐτοὶ οὔτε φαντάζονται πῶς ἐγὼ ξέρω τί ἔχουν στὸ μυαλό τους. Εἶνε πολλὰ χρόνια, πῶς αἰσθάνομαι αὐτὴ τὴ δύναμι. Ἴσως καὶ νὰ πατώμαι.

Πέρασα τὴ βραδεὶά στὸ σαλόνι τοῦ κ. Μάκ. Μποροῦσα νὰ φύγω καὶ ἀμέσως, γιὰτὶ δὲν εὗρισκα κανένα ἐνδιαφέρον νὰ μὲνῶ ἐκεῖ ἂν εἶχα ἔλθει ἐκεῖ, ἦτο γιὰτὶ κάποια σκοτεινὴ θέλησις μέσα μου μὲ εἶχε σπρώξει μὰ μποροῦσα πάλι νὰ φύγω μάλις ἤλθα; Μετὰ τὸ δειλινὸ παίξαμε γουῖσι, πίνοντες γκρόγκ. Εἶχα τὸ κεφάλι σκυφτό. Ἀπὸ πίσω ἡ Ἐδουάρδα πηγαινοερχότανε. Ὁ γιατρὸς εἶχε πάει στὸ σπίτι του.

Ὁ κ. Μάκ μούδειξε μὲ θανατισμοὺς τῆς λάμπης μὲ τὸ μεταλλικὸ λάδι, τῆς πρῶτες τοῦ νέου αὐτοῦ συστήματος, πῶς εἶχαν ἔλθει στὰ μέρη ἐκεῖνα, ὠραῖες λάμπες μὲ βάσεις ἀπὸ μολύβι. Τῆς ἀνάβε μοναχὸς του, ἀπὸ φόβο μήπως συμβῆ κανένα δυστύχημα. Μοῦ μίλησε ὑστερα γιὰ τὸν παπποῦ του, τὸν πρόξενό: «Ὁ παπποῦς μου, ὁ πρόξενος Μάκ, ἔλαβε ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ Καρόλου — Ἰωάννου αὐτὴν τὴν καρφίτσα, δῶρο», εἶπε, καὶ ἄγγιξε μὲ τὸ δάχτυλο τὴ διαμαντένια καρφίτσα του. Ἡ γυναῖκα τοῦ ἦτο πεθαμένη; μοῦ ἔδειξε στὸ γειτονικὸ δωμάτιο τὴν εἰκόνα τῆς, εἰκόνα μιᾶς γυναίκας μ' εὐγενικὸ ὄψος, μὲ χαριτωμένο χαμόγελο καὶ

μ' ἓνα σκούφομα ἀπὸ δαντέλλες στὰ κεφάλι. Στὸ ἴδιο δωμάτιο ἦτο μία βιβλιοθήκη, μὲ γαλλικὰ βιβλία, κληρονομία τῶν προγόνων τους χωρὶς ἄλλο. Μερικὰ ἀπὸ τὰ βιβλία αὐτὰ ἦσαν ἐπιστημονικά. Ὁ κ. Μάκ θὰ ἦτο, φαίνεται, σπουδασμένος ἄνθρωπος.

Οἱ δύο του ὑπάλληλοι προσεκληθήσαν γιὰ τὸ γουῖσι. Ἐπαίξαν μὲ μεγάλη ἀφοσίωσι καὶ ὁμως ἔκαναν λάθη. Ἡ Ἐδουάρδα βοήθησε τὸν ἓνα ἀπ' αὐτούς.

Ἐγὼ εἶχα τὴ δυστυχία νὰναποδογυρίσω τὸ ποτήρι μου. Στενοχωρημένος πολὺ σηκώθηκα ἀπάνω:

— Ὦχι! ἀναποδογύρισα τὸ ποτήρι μου.

Ἡ Ἐδουάρδα ἔσκασε στὰ γέλια καὶ εἶπε.

— Τὸ βλέπομε! Τὸ βλέπομε!

Μὲ βεβαίωσαν ὅλοι πῶς δὲν ἦτο τίποτε. Μοῦ φέρανε μιὰ πετσέτα νὰ σκουπισθῶ κ' ἔπειτα τὸ παιγνίδι ξανάρχισε. Τὸρολόγι κτύπησε ἔνδεκα.

Τὸ γέλιο τῆς Ἐδουάρδας μοῦ προξένησε κάποια ἀόριστη δυσανεξία τὴν παρατηροῦσα καλὰ καὶ μοῦ φαινότανε τώρα πῶς τὸ πρόσωπό της ἦτο πολὺ κοινὸ καὶ ὄχι καὶ τόσο θελκτικὸ. Ἐπὶ τέλους ὁ κ. Μάκ διέκοψε τὸ παιγνίδι, μὲ τὴν πρόφασιν πῶς ἦτον ὄρα νὰ κοιμηθῶν οἱ ὑπάλληλοί του. Ἐπειτὰ ξαπλώθηκε στὸν καναπέ, μοῦ ἀνήγγειλε πῶς ἐσκόπευε νὰ βάλῃ μιὰ ἐπιγραφή στὴν πρόσοψιν τοῦ σπιτιοῦ του, καὶ ζήτησε τὴ γνώμη μου γιὰ τὸ χρῶμα ποῦ ἔπρεπε νὰ προτιμήσῃ. Εἶχα ἀρχίσει νὰ βαρειοῦμαι καὶ ἀποκρίθηκα ὅπως μοῦ κατέβηκε: — Καμετὴ τὴν μαύρη.

— Μαύρη! Ἐπανάλαβεν ὁ κ. Μάκ. Αὐτὸ ἔλεγα κ' ἐγὼ! «Ἀποθήκη ἄλατος καὶ κενὰ βάρη» μὲ μεγάλα μαύρα στοιχεῖα. Θάξῃ πολλὴ μεγαλοπρέπεια. Ἐδουάρδα δὲν πᾶς νὰ κοιμηθῆς.

Ἡ νέα σηκώθηκε μούσφιξε τὸ χέρι κ' ἔφυγε. Ἐμεῖς μείναμε λιγάκι, συνομιλοῦντες γιὰ τὸν καινούριο σιδηρόδρομο καὶ γιὰ τὴν πρώτη τηλεγραφικὴ γραμμὴ, ποῦ τὴν περιμέναν ἀκόμα. Πόσον καιρὸ ἔπρεπε νὰ περιμένουν τὸν τηλεγράφο στὰ ὑπερβόρεια αὐτὰ μέρη; Ἐπειτα σπατάσαμε.

— Βλέπετε, ξανάρχισεν ὁ κ. Μάκ, εἶμαι σαρανταεξ ἑτῶν καὶ γεμιστὰ ἄσπρα μαλλιά. Ναι, ναι, αἰσθάνομαι πῶς γερῶ. Τὴν ἡμέρα μὲ πέρνει κανένας γιὰ νέον ἀκόμα μὰ τὸ βράδυ ἐδῶ, μοναχὸς μου γάνω τὸ κομμάτι μου. Κάνω πασιέντες, καὶ μοῦ βγαίνουν ὄλες, γιὰτὶ κάνω καὶ ζαβολιές.

ΤΟ ΑΞΙΩΜΕΙΟΝ ΤΗΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ

ΣΤΟΑ

— Σὰς βγαίνουν γιὰτὶ κάνετε ζαβολιές; ρώτησα.

— Ναι.

Τὴν στιγμὴ αὐτὴ μοῦ φάνηκε πῶς διάβαζα στὰ μάτια του.

Πῆγε πρὸς τὸ παράθυρο καὶ κύτταξε ἔξω. Ἡ ράχι του καμπουριάζε, ὁ λαϊκὸς του ἦτο τριχωτός. Σηκώθηκα κ' ἐγὼ. Γύρισε καὶ ἤρθε καταπάνω μου, μὲ τὰ μακρουλά, μυτερά του σκαρπίνια, μὲ τὰ μεγάλα δάχτυλα χωμένα στῆς τσέπες τοῦ γελέκου του, μὲ τοὺς ἀγκῶνες του ποῦ παίζανε σὰν φτερὰ στὰ πλευρά του, μ' ἓνα χαμόγελο στὰ χεῖλη. Μοῦ ξινάειπε πάλι πῶς εἶχε στὴ διάθεσιν μου ἓνα πλοῖο του καὶ μούδωκε τὸ χέρι.

— Ἀφήστε με νὰ οἶς συνοδεύσω, εἶπε, σβῶνων τῆς λάμπης. Θὰ κάμω εὐχαριστως ἓνα μικρὸ περίπατο, εἶνε νωρὶς ἀκόμα.

Βγήκαμε. Μούδειξε τὸν δρόμο, ποῦ περνοῦσε μπροστὰ ἀπὸ τὸ σπίτι τοῦ σιδηροδρομοῦ καὶ εἶπε:

— Ἀποδῶ! Εἶνε συντομώτερα.

— Ὦχι. Συντομώτερα εἶνε ἀπὸ τὸν μῶλο. Εἶπαμε ἀκόμα μερικὰ λόγια γιὰ τὸ ζήτημα

αὐτὸ χωρὶς νὰ συμφωνήσωμε στὸ τέλος. Ἡ μου βέβαιος πῶς εἶχα δίκαιο ἐγὼ καὶ δὲν καταλάβαινα τὴν ἐπιμονὴν του. Ἐπὶ τέλους ἐπρότεινε νὰ πάρωμε καθένος διαφορετικὸν δρόμο. Ἐκεῖνος ποῦ θὰ ἔφθανε πρῶτος θὰ περιμένε τὸν ἄλλον μπροστὰ στὸ καλύβι μου. Φύγαμε καὶ σὲ λίγο ἐκεῖνος εἶχε χαθῆ μέσα στὸ δάσος.

Ἐγὼ περπατοῦσα μὲ τὸ συνειδητὸ μου βῆμα, λογαριάζων πῶς θὰ ἔφθανα προτιήτερα ἀπ' αὐτόν, τοὺλάχιστον πέντε λεπτά. Ἡ ἐκπληξίς μου ἦτον μεγάλη ὅταν ἔφθασα καὶ τὸν βρήκα ἐκεῖ.

Μοῦ φώναξε:

— Βλέπετε! Ἐγὼ πέρνω πάντα αὐτὸ τὸν δρόμο εἶνε ὁ πῶς σύντομος.

Τὸν κύτταξα ἀπορημένος. Δὲν φαινότανε ζεσταμένος καὶ χωρὶς ἄλλο δὲν θὰ εἶχε τρέξει. Ἀφοῦ μ' εὐχαρίστησε γιὰ τὴ βραδεὶά ποῦ πέρασα μαζί του, ἔφυγε ἀπὸ τὸν ἴδιον δρόμο.

Ἐγὼ συλλογισθόμενος: «Παράξενο πρᾶγμα! Εἶνε δυνατόν νὰ εἶμαι τόσο ἀπατημένος; Ἐκαμα τόσες φορὲς αὐτοὺς τοὺς δύο δρόμους... Ἄ! φίλε μου, κ' ἐδῶ ἀκόμα κάνεις ζαβολιές.

Ἐκτός ἀν ὅλα αὐτὰ δὲν εἶνε παρὰ προφάσεις...

Ἡ ῥάχι τοῦ κ. Μάκ ἀρχισε νὰ χώνεται μέσα στὰ πικνὰ δένδρα. Κρυφά - κρυφά ἔτρεξα ἀποπίσω του. Ἐσκούπισε πολλές φορές τὸ πρόσωπό του δὲν ἦμουν πιά τόσο βέβαιος πῶς δὲν εἶχε τρέξει στὸν ἐρχομό. Προχωροῦσε σιγά - σιγά: Ἐπὶ τέλους σταμάτησε ἀπὸ σπῆτι τοῦ σιδηροτροχῶ. Κουμμένος μέσα στη σκιά, εἶδα ποῦ ἀνοῖξε ἡ θύρα καὶ ὁ κ. Μάκ μπήκε μέσα.

Τὸ χρῶμα τοῦ νεροῦ καὶ τῶν χοριαριῶν μου ἔδειχνε πῶς ἦτον μιὰ ὥρα ἀπὸ τὰ μεσάνυχτα.

Η

Μερικὲς ἡμέρες πέρασαν ἔτσι κ' ἔτσι. Οἱ μόνοι μου φίλοι ἦσαν τὸ δάσος καὶ ἡ ἀπέραντη μοναξιά. Θεέ μόν! ποτὲ δὲν εἶχα ἀίσθανθῆ τὴν μοναξιά μου τόσο πολύ, ὅσο τὴν πρώτην ἡμέρα ἀπ' αὐτές. Ἡ ἀνοιξὶς ἦτον στὴν ἀψὲς της. Εὐρῆκα μυριόφυλλα στὰ λειβάδια· εἶχαν φανῆ καὶ οἱ πρῶτοι σπῆνοι καὶ οἱ καρδερίνες. Κάποτε ἔβγαζα δύο νομίσματα ἀπὸ τὴν τσέπη μου καὶ τὰ χτυποῦσα γιὰ νὰ διακρίνω τὴ σιγαλιά. Συλλογιζόμουν: ἂν παρουνισιάζοντο ἔξαφνα ὁ Διδερῆκος καὶ ἡ Ἰζελίνα στὸ ἔρημο μονοπάτι...

Δὲν ἐνύχτωνε πιά καθόλου: ὁ ἥλιος βουτοῦσε στὴ θάλασσα καὶ ξανάβγαινε πάλι κατακόκκινος καὶ ζωηρὸς ἀπὸ τὸ λούτρό του. Σὲ ποιά κατάστασι βρισκόμουν τὴν νύκτα, εἶνε ἀπίστευτο πρᾶγμα. Ὁ Πάν μου φαινότανε πῶς ἦταν κουρασμένος σ' ἓνα δένδρο καὶ κῦτταζε τὰ κινήματά μου. Μοῦ φαινότανε ἀκόμα πῶς εἶχε τὴν κοιλιά του ἀνοικτὴ καὶ καθότανε κουλουριασμένος σάν νὰ ἤθελε νὰ πιῆ ἀπὸ τὸν δαφλό του. Μὲ κατασκόπευε καὶ κουνούσε τὸ δένδρο μ' ἓνα σιωπηλὸ χαμόγελο, ὅταν καταλαβαίνε, πῶς δὲν ἦμουν πιά κύριος τῶν σκέψεών μου. Τὸ δάσος λαχιάριζε ἀπὸ συγκεχυμένους κρότους, ρουθουνίσματα ἀγριμιῶν, φωνῆς πουλιῶν· ὁ ἀέρας ἐγέμιζε ἀπὸ τὰ φωναχτὰ αὐτὰ συνθήματα. Τὸ σουσουρίσμα τῆς μηλολόνης ἀνακατενότανε μὲ τοῦ πυράφτη: ἓνα ψιθύρισμα χυνότανε ἀπὸ παντοῦ κάτω ἀπὸ τὰ φυλλώματα. Πόσα πρᾶγματα νὰκούση κανέναν! Τρεῖς νύχτες δὲν κοιμήθηκα, συλλογιζόμουν τὸν Διδερῆκο καὶ τὴν Ἰζελίνα.

Μπορεῖ νὰρθουν ἔξαφνα, ἔλεγα μέσα μου. Ἡ Ἰζελίνα θὰ τραβήξῃ τὸν Διδερῆκο κοντὰ σ' ἓνα δένδρο καὶ θὰ τοῦ πῆ: «Κάθισε ἐκεῖ καὶ

φύλαγε καλά. Θέλω νὰ μοῦ δέσῃ αὐτὸς ὁ κυνηγὸς τῆς κορδέλλης στὰ γοβάκια μου».

Ὁ κυνηγὸς εἶμαι ἐγώ· μὲ μιὰ ματιὰ θὰ μοῦ δώσῃ νὰ τὸ καταλάβω. Ἡ καρδιά μου τὸ νοιώθει καὶ κυτᾶ δυνατὰ. Ἡ Ἰζελίνα εἶνε γυμνὴ κάτω ἀπὸ μιὰ ψιλλὴ βατίστα καὶ τὸ χέρι μου ἀγγίζει τὸ σῶμά της.

«Δέσε μου τῆς κορδέλλης στὰ γοβάκια μου» μοῦ εἶπε κατακόκκινη. Σὲ λίγο μουρμουρίζει κολλητὰ στὸ στόμα μου: «ὦ! δὲν ξέρεις νὰ δέσῃς τῆς κορδέλλης στὰ γοβάκια μου, ὄχι, δὲν ξέρεις νὰ τῆς δέσῃς, ἀγαπημένε μου...»

Ὁ ἥλιος βουτᾶει στὴ θάλασσα καὶ ξανάφαινε κατακόκκινος σάν νὰ εἶχε πιῆ κ' ἐμέθυσε στὴ βουτιά ποῦ ἔκαμε. Καὶ ὁ ἀέρας εἶνε γεμάτος ἀπὸ μουρμουρητὰ. Ὑστερα ἀπὸ μιὰ ὥρα εἶπε, μὲ τὰ χεῖλια τῆς κολλημένά στὰ δικά μου:

«Πρέπει νὰ σάφισω».

Φεύγει καὶ μοῦ γνέφει μὲ τὰ χεράκια της. Τὸ πρόσωπό της εἶνε ἀναμμένο, ἐρωτικὸ. Σαναγουρίζει πάλι καὶ μὲ χαιρετᾷ μὲ τὸ χέρι.

Ὁ Διδερῆκος τὴν πλησιάζει καὶ τῆς λέει:

— Τί ἔκαμες Ἰζελίνα! Τὰ εἶδα ὅλα.

Κ' ἐκεῖνη τοῦ ἀποκρίνεται.

— Τί ἔκαμα Διδερῆκο; Τίποτε κακὸ δὲν ἔκαμα.

— Τὰ εἶδα ὅλα, Ἰζελίνα.

Φεύγουν καὶ οἱ δύο. Ἀμαρτωλὴ, τρελλὴ ἀπὸ εὐτυχία, γεμίζει τὸ δάσος μὲ τὸ γέλιο της, τὸ χαρούμενο καὶ καθαρό. Ποῦ πηγαίνει; - Νάνταμῶση τὸν πρῶτο κυνηγὸ ποῦ θὰ τῆς βγάλῃ ὁ δρόμος μπροστὰ της.

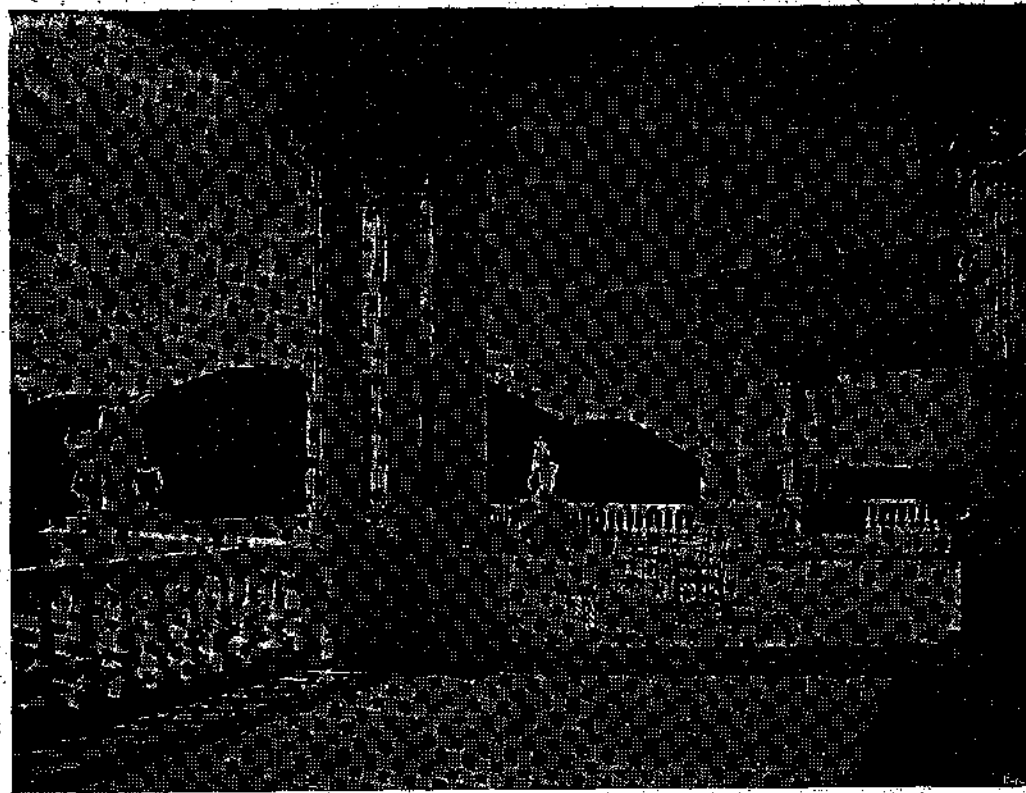
Ἦτο μεσάνυχτα. Ὁ Αἰσωπὸς ἔκοψε τὸ σχοινί του καὶ κυνηγοῦσε μόνος του. Ἀκούγα τῆς πατισιῆς του στὰ ὑψώματα. Σαναγούρισε ὕστερα ἀπὸ μιὰ ὥρα. Μιὰ βοσκοπούλα πέρασε, ἔπλεκε κάλτσι, τραγουδοῦσε γλυκὰ καὶ κῦτταζε τριγύρω της. Μὰ ποῦ ἦσαν τὰ ρονάκια της; Τί τὴν ἔφερνε στὸ δάσος μέσα στὴ νύκτα; Τίποτε, τίποτε... Ἴσως κάποια ἐννοια, ἴσως κάποια χαρὰ· τί μ' ἔμελ' ἐμένα. Μοῦ ἦλθε στὸν νοῦ, πῶς ἀκουσε τὰ γαυγίσματα τοῦ σκύλου μου καὶ μάντευε τὴν παρουσία μου.

Σηκώθηκα, μὲλις ἐπλησίασε, καὶ τὴν καμάρωνα; τόσο λεπτοκαμωμένη καὶ νέα. Ὁ Αἰσωπὸς τὴν κῦτταζε.

— Ἀπὸ ποῦ ἔρχεσαι; τὴν ἐρώτησα.

— Ἀπ' τὸν νερόμυλο.

Τί νὰκανε τάχα τέτοια ὥρα στὸν νερόμυλο; — Δὲν φοβάσαι ποῦ περπατεῖς τέτοια ὥρα στὸ δάσος, τόσο νέα καὶ σερετῆ;

ΤΟ ΑΚΙΑΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΚΕΡΚΥΡΑΙ

ΤΟ ΑΝΑΗΡΟΝ

Γέλασε καὶ μοῦ ἀποκρίθηκε.

— Δὲν εἶμαι τόσο νέα, ποῦ νομίζεις; Εἶμαι δεκαεννιά ἐτῶν.

Ἦμουν βέβαιος πῶς ἔλεγε περισσότερα. Δὲν θὰ ἦτο παραπάνω ἀπὸ δεκαεπτά. Μὰ γιατί νὰ λῆ ψέματα;

— Κάθισε, τῆς εἶπα, καὶ πές μου τὸν ὄνομά σου.

Κοκκίνισε, κάθισε κοντὰ μου καὶ μοῦ εἶπε πῶς λέγεται Ἀρριέττα.

— Ἐχει κανέναν ἀγαπητικὸ, Ἀρριέττα; Σ' ἔχει φιλημένη;

— Ναι, μοῦ εἶπε μὲ νεροπαλὰ γέλια.

— Πόσες φορές;

Τσιμουδιά.

— Πόσες φορές;

— Δύο φορές, ἀποκρίθηκε σιγαλὰ τὴν τράβηξα κοντὰ μου.

— Πῶς ἔκανε ὁ ἀγαπητικὸς σου;... Ἔτσι...

— Ναι! μουρμούρισε κ' ἔτρεμε σύσσωμη.

Ἡ ὥρα ἦτον τέσσερες.

Θ

Τὰ εἶπαμε μὲ τὴν Ἐδουάρδα.

— Θάχωμε βροχὴ σὲ λιγάκι, τῆς λέω.

— Τί ὥρα εἶνε; μέρωτης.

Κῦτταξα τὸν ἥλιο καὶ τῆς εἶπα:

— Κοιτεῖται πέριτε.

— Τὸ καταλαβαίνετε τόσο καλὰ ἀπ' τὸν ἥλιο.

— Ναι, τὸ βλέπω ἀπ' τὸν ἥλιο.

Σωπάσαμε.

— Μὰ ὅταν δὲν ἔχῃ ἥλιο, πῶς κάνετε γιὰ νὰ βροσκετε τὴν ὥρα;

— Χίλια πρᾶγματα μὲ ὀδηγοῦν: οἱ πάλιρροιες, τὸ χορτάρι ποῦ γέρνει στὸ χῶμα κάποιες ὥρες, τὸ κελάδημα τῶν πουλιῶν. Μερικὰ ἀρχίζουν καὶ κελαιδοῦν τὴν ὥρα ποῦ παύουν τὰλλα. Εἶνε ἀκόμα τὰ λουλούδια ποῦ σφαλοῦν πρὸς τὸ δειλινό, τὰ φυλλώματα ποῦ ἄλλοτε τὸ πράσινο τοῦς εἶνε γυαλιστερό κ' ἄλλοτε θαμπό. Ἐπειτα καταλαβαίνω μέσα μου τὴν ὥρα ποῦ περνάει, δὲν μοῦ φύγει λεπτό.

— Ἀλήθεια; εἶπε.

Φοβήθηκα μήπως μὰς πιάσῃ ἡ βροχὴ καὶ καθὼς δὲν ἤθελα νὰ τὴν κρατήσω περισσότερο στὸν δρόμο, ἔκαμα νὰ τὴν χαιρετίσω. Αὐτὴ ὅμως μὲ ξαναρώτησε ὅλα πρᾶγματα: ἤθελε νὰ μάθῃ γιατί ἦλθα νὰ ζήσω ἐδῶ, γιατί πῆ-

γαινα στο κνήγι, γιατί αυτό και γιατί εκείνο. Της αποκρίθηκα πώς χτυπούσα μονάχα όσο κνήγι μου χρειαζόταν για το φαγι μου. Ο Αϊσώπος τον περισσότερο καιρό ξεκουραζότανε.

Κοκκίνισε και φάνηκε στενοχωρημένη. Κατάλαβα τότε πώς της είχαν μιλήσει για μένα και πώς αϊ ερωτήσεις της της είχαν ύπαγορευθή από κάποιον. Την συμπαθούσα για το ύφος που είχε, ένα ύφος ερημου παιδιού συλλογίζομουν πώς δεν θα είχε μητέρα τὰ δύνατα χεράκια της σου. Έκαναν λύπη. "Αρχισα να συγκινοῦμαι.

— "Όχι, της είπα, δεν σκοτόνω για την ευχαρίστησι της καταστροφής, αλλά μόνον για να ζήσω. "Αν μου χρειαζότανε ένας αλιέτος σήμερα, δεν θα σκότωνα δύο. Γιατί να σκοτώσω περισσότερα; Το άλλο το σκοτόνω αύριο.

Η ζωή μου ὄλη περνούσε στο δάσος, ἤμιον παιδί τοῦ λόγγου — της ἔδωκα να τὸ καταλάβη. Ἀπὸ τὴν πρώτην Ἰουνίου τὸ κνήγι τοῦ λαγοῦ καὶ τῆς ἀγριόκοιτας ἦταν ἀπαγορευμένο καὶ καθὼς δὲν εἶχα πολλὰ πράγματα νὰ χτυπήσω, τρεφόμουν με ψάρια. Σὲ λίγο θὰ πήγαινα με τὸ πλοῖο ποῦ μου ὑποσχέθηκεν ὁ πατέρας της. "Όχι βέβαια, δὲν κνήγουσα ἀπὸ γούστο καταστροφής, ἀλλὰ για νὰ περνῶ ὄλη τὴν ἡμέρα μου στὸ δάσος. Περνούσα καλά, ἔτρωγα ξεπλωμένους στὸ χῶμα, ὄχι καθισμένος καὶ στυλωμένος σὲ μιὰ καρέκλα δὲν εἶχα φόβο νὰναποδογυρίσω τὸ ποτήρι μου. "Έκανα δτι μου ἄρσσε, ξεπλωνόμουν ἀνάσκελα κ' ἔκλεινα τὰ μάτια, ἔλεγα δτι μου κατέβαινε ἀπ' τὸ κεφάλι. Μοῦ κἀπνιζε νὰ ξεφωνήσω καὶ θάρροῦσα πῶς ἀκούγα μιὰ φωνή, ποῦβγαίνε ἀπὸ τὴ ζωντανή καρδιά τοῦ δάσους. Καταλάβατε; της εἶπα στὸ τέλος.

"Εκείνη μου ἀποκρίθηκε

— Ναι.

"Ενοιωθα πῶς τὰ βλέμματά της ἦσαν καρφομένα ἐπάνω μου καὶ εἶπα ἄκουμα:

— "Αν ἤξερατε τί βλέπω, δταν περιπατῶ στὸ δάσος. Τὸν χειμῶνα διακρίνω ἀπάνω στὰ χιόνια τὰ πατήματα τῆς ἀγριόκοιτας. Λίγο μακρότερα δὲν φαίνονται πειὰ τὰ πατήματα της, πᾶει νὰ πῆ πῶς τὰ πουλιά πετάζανε. Τὰ ἴχνη ὄμως ποῦ ἀφίνουν οἱ φτερούγες τους μοῦ δεῖχουν πρὸς πειὸ μέρος πρέπει νὰ τραβήξω για νὰ βρῶ τὸ κνήγι. Κάθε φορὰ ποῦ κάνω μιὰ ἀνακάλυψι σάν κ' αὐτὴ, ἔχω μιὰ καινούρια ευχαρίστησι. Τὸ φθινόπωρο βλέπει κανένας σιχνὰ τὰστρα ποῦ κυλοῦνε. Συλλογίζομαι τότε στὴ μοναξιά μου: Μήπως εἶνε τάχα κα-

νένας κόσμος ποῦ χαλιέται; Κ' ἐγὼ τὸν βλέπω ἀποδῶ κάτω! . . . Τὸ καλοκαίρι σὲ κάθε φυλλαράκι εἶνε κ' ἓνα μαμουνι: ἄλλα εἶνε χωρίς φτερά καὶ δὲν κουνούνε, ζοῦν καὶ πεθαίνουν στὸ φυλλαράκι ἀπάνω, ποῦ γεννήθηκαν. Για συλλογισθῆτε το! Κάποτε παρατηρῶ γαλαζίες μυῖγες. Οἱ ἄλλοι δὲν τὰ προσέχουν αὐτὰ. Δὲν ἤξερω ἂν με καταλαβαίνετε.

— Ναι, ναι, σὰς καταλαβαίνω.

— Μ' ἄρσει ἀκόμα νὰ κυττάω τὰ στάχνα ἴσως κ' αὐτὰ νὰ με κυττάουν. Ποιὸς ξέρει! "Ένα χορτάρι σαλεύει ἑλαφρὰ καὶ εἶνε κἀτι τι κ' αὐτὸ! Λέω ἀπὸ μέσα μου: Νὰ ἓνα χορτάρι ποῦ λαχταρεῖ. Καὶ δταν κάθομαι καὶ κυττάω κανένα ἔλατο, βρίσκω τοῦλάχιστον ἓνα κλαδί του ποῦ με κάνει νὰ δνειροπολῶ. Κάποτε μοῦ συμβαίνει νὰπάντω καὶ ἀνθρώπους ἐκεῖ ποῦ τριγυρίζω.

"Η Ἐδουάρδα σκυμμένη μ' ἄκουε. Δὲν τὴν ἀνεγνώριζα πειὰ. Καθὼς ἦτον ἀφηρημένη δὲν ἐπρόσεχε τὸν ἑαυτὸ της καὶ γινότανε ἀσχημη, με τὸ πρόσωπο κουτὸ, με τὸ χεῖλι κρεμασμένο.

— "Α! εἶπε κ' ἐτινάχθηκε.

"Αρχισε νὰ ψιχαλίζη.

— Βρέχει, της λέγω.

— Μὰ ναι, βρέχει.

Τὴν ἄφισα νὰ φύγη μόνη της καὶ τραβήξα τὸν δρόμο μου πρὸς τὸ καλύβι μου. "Υστερ ἀπὸ λίγα λεπτά ἡ βροχὴ ἄρχισε νὰ δυναμώνη. "Αξαφνα ἀκούω κάποιον, ποῦτρεχε ἀπὸ πίσω μου: σταματῶ καὶ βλέπω τὴν Ἐδουάρδα, κόκκινη καὶ χαμογελαστή.

— Λησιμόνησα εἶπε, λαχανιασμένη, αὔριο θὰ πάμε στὸ νησι με τὸ γιατρό. Μπορεῖτε νὰρθετε;

— Αὔριο; Μπορῶ, μάλιστα.

— Τὸ εἶχα ξεχάσει, εἶπε πάλι χαμογελαστή.

Καθὼς ἔφρευγε, παρατήρησα τὰ ὄραια, λεπτοκαμωμένα γαμπάκια της, βρεγμένα ἀπὸ τὴ βροχὴ.

Τὰ γοβάκια της ἦσαν πατημένα.

I

Θυμοῦμαι ἀκόμη πολὺ καλά ἐκείνη τὴν ἡμέρα, ποῦ, μπορῶ νὰ εἰπῶ, πῶς τὸ καλοκαίρι ἄρχισε για μένα. "Ο ἥλιος ἔλαμπε τώρα καὶ τὴν νύκτα εἶχε ξεράνει τὸ ὑγρὸ χῶμα: ὁ ἀέρας ἦτον ἑλαφρὸς καὶ γλυκύπνεος ὕστερ' ἀπὸ τὴ βροχὴ.

"Επήγα στὸν μῶλο τὸ ἀπόγευμα. Τὰ νερὰ ἦταν γαλήνια καὶ ὀμίλιες καὶ χάχανα ἐφθάναν

ὡς ταῦτιά μου ἀπ' τὸ νησάκι, ὄπου παιδιὰ καὶ κορίτσια ἐδοῦλεναν στὰ ψάρια. Ἦτον ἓνα χαρούμενο ἀπόγευμα. Εἶχαμε μαζί μας πανέρια γεμάτα με φαγώσιμα καὶ εἴμαστε ἓνα σωρὸ κόσμος, μοιρασμένοι στὰ δύο πλοῖα. Ἦσαν καὶ νέες γυναikoῦλες με ἀνοιχτὰ φορέματα. . . "Ημουν τόσο ευχαριστημένος! τραγουδοῦσα με σιγαλὴ φωνή.

"Απὸ ποῦ εἶχαν μαζευθῆ τόσα νεαῖτα; "Ησαν ἐκεῖ τὰ κορίτσια τοῦ νομάρχου με τῆς δασκάλες τους καθὼς καὶ οἱ κυρίες τοῦ πρεσβυτερίου. Πρῶτη φορὰ τῆς ἔβλεπα, ὄλες τους ὄμως μοῦ φέρθηκαν με τόση εὐγένεια, σάν νὰ τῆς ἐγνώριζα ἀπὸ καιρό. Καθὼς εἶχα χάσει τὴν συνήθειά τοῦ κόσμου, μοῦ ξέφρευαν μερικὰ πράγματα μιλοῦσα ξαφνα στὰ κορίτσια με τὸ «εἰσι». Μὰ δὲν τους κακοφαινότανε. Εἶπα ἀκόμη σὲ κάποιον «καλὲ σὺ» καὶ σὲ ἄλλη «καλέ μου». Μοῦ τὸ συχώρεσαν κ' αὐτὸ ἔκαναν πῶς δὲν ἄκουαν.

"Ο κ. Μὰκ φοροῦσε, ὄπως τὸ συνείδηζε, ἓνα ἀκολλάριστο πουκάμισσο καὶ τὴ διαμαντένια καρφίτσα του. Εἶχε πολὺ κέφι καὶ φώναζε στὴν ἄλλη βάρκα:

— Βρὲ τρελλόπαιδα, τὸν νοῦ σας στὰ πανέρια με τῆς μποτιλλίες! Γιατρέ, εἶσαι ὑπεύθυνος για τῆς μποτιλλίες, νὰ τὸ ξέρης.

— Βέβαια, βέβαια, εἶπε ὁ γιατρός.

Τὰ λόγια αὐτὰ, ἀπὸ βάρκα σὲ βάρκα, ἀντηχοῦσαν χαρούμενα, μ' ἓνα γιορτερὸ τόνο.

"Η Ἐδουάρδα φοροῦσε τὸ ἴδιο φόρεμα, ποῦ εἶχε καὶ χθές, εἶτε γιατί δὲν εἶχε ἄλλο, εἶτε γιατί τῆς ἄρσσε νὰ φορῆ τὸ ἴδιο. Τὰ γοβάκια της ἦσαν τὰ ἴδια. Τὰ χέρια της μοῦ φάνηκαν σὰ λιγάκι βρώμικα. Τὸ καπέλλο της ὄμως ἦτο κατακαίνουργο, στολισμένο με φτερά. "Εβαλε τὴ βαμμένη ζακέττα στὸ σκαμνὶ τῆς βάρκας καὶ κάθισε ἐπάνω.

Τὴν ὄρα ποῦ πιάσαμε στὴ στεριά, ἔρριξα δύο πιστολιές με τὸ δίκαννο πιστόλι μου, για νὰ εὐχριστήσω τὸν κ. Μὰκ, ποῦ τὸ ἤθελε. Σὲ λίγο ὄλη ἡ συντροφιά ξεφώνιζε: «ζήτω! . . . ζήτω! . . .!» Οἱ ἄνθρωποι ποῦ ξέφαιναν τὰ ψάρια μᾶς χαιρέτισαν. "Ο κ. Μὰκ ἔπιασε ὄμιλιες με τοῖς ἐργάτες του. "Επειτα σκορπισθῆκαμε στὸ νησι καὶ μαζεύαμε μαργαρίτες καὶ χαμπανέλια. "Ένα σωρὸ θαλασσοπούλια γέμιζαν τὸν ἀέρα καὶ τὸ περιγιάλι με τῆς φωνές τους.

Ξαπλωθήκαμε στὰ χορτάρια, κοντὰ σὲ μιὰ τούφα ἀπὸ ἀρωστιάριες ἀσπριδερές σημιδες: ἀνοίξαμε τὰ πανέρια: ὁ κ. Μὰκ ξεβούλωσε τῆς

μποτιλλίες. Τριγύρω φορέματα, ὄλο με ἀνοιχτὰ χρώματα, τσονγκρίσματα ποτηριῶν, ἡ θάλασσα, τὰστρα πανάκια. . . τραγουδήσαμε κἀτι τι. Καὶ ὄλα τὰ μάγουλα ἄρχισαν νὰ κοκκινίζουν.

Πέρασε μιὰ ὄρα καὶ ἡ ψυχὴ μου εἶνε γεμάτη χαρὰ. Τιποτένια πράγματα μοῦ κάνουν ἐντύπωσι. "Ένα βέλο πᾶζει με τὸν ἀέρα γύρω ἀπὸ ἓνα καπέλλο, κάποιον μαλλάκια λύνονται, ματάκια λιγόνονται καὶ μισοκλείνουν ἀπ' τὰ γέλια, κ' ἐγὼ συγκινοῦμαι ἀπ' ὄλα αὐτὰ. "Όχι! αὐτὴ ἡ ἡμέρα, αὐτὴ ἡ ἡμέρα!

— Μοῦ εἶπαν πῶς κάθεσθε σὲ μιὰ παράξενη καλύβα, κύριε λοχαγέ.

— Μάλιστα, μιὰ φωλιά. . . Θεέ μου! πῶς μ' ἄρσει! . . . Ἐλάτε νὰ με ἰδῆτε καμμιά μέρα, δεσποινίς: αὐτὴ ἡ καλύβα δὲν ἔχει τὸ ταῖρι της. Καὶ ἀποπίσω εἶνε ἓνα μεγάλο δάσος.

Μιαν ἄλλη κοπέλλα μοῦ λέει με καλοσύνη.

— Πρῶτη φορὰ ἔρχεσθε στὰ βορεινὰ μας τὰ μέρη;

— Ναι, καὶ ξέρω πᾶ ὄλον τὸν τόπο πέρα καὶ πέρα. Τὴν νύκτα κάθομαι μοναχὸς μου καὶ ἀντικρύζω τὰ βουνὰ, τὴ γῆ, τὸν ἥλιο. Δὲν θέλω νὰ σὰς πῶ μεγάλα λόγια. . . Μὰ τί θαυμάσιο καλοκαίρι ποῦχετε στὰ μέρη σας! Μιὰ νύκτα, ἐκεῖ ποῦ κοιμοῦνται ὄλοι, ἔρχεται τὸ καλοκαιράκι. . . Τὸ πρωτὸ ξυπνᾶς καὶ νὰ σου το. "Εσκυφα ἀπ' τὸ παράθυρό μου καὶ εἶδα τὸ καλοκαίρι. "Έχω δύο παραθυράκια.

"Ἄλλη κοπέλλα ἔρχεται. "Η φωνὴ της καὶ τὰ χεράκια της εἶνε χαριτωμένα. . . Τί ἀξιολάτρευτες ποῦ ἦσαν ὄλες τους! . . . Καὶ λέει:

— Θέλετε νὰλλάξωμε τὰ λουλούδια μας; Εἶνε γούρι.

"Απλωσα τὸ χέρι μου καὶ τῆς ἀποκρίθηκα:

— Καλὰ λέτε, ὄς τὰλλάξωμε σὰς ευχαριστῶ ποῦ μοῦ τὸ προτεινάτε. . . Τί ὄμορφη ποῦ εἶσατε! "Απὸ τὴν ὄρα ποῦ ἤλθαμε ἀκούω τὴ φωνούλα σας. Τί γλυκεῖα ποῦ εἶνε!

"Εκείνη ὄμως γύρισε πίσω καὶ εἶπε ξερὰ, ξερὰ.

— Τί πάθατε, καλέ; Δὲν σὰς μίλησα ἐσὰς.

Δὲν μοῦ μίλησε ἐμένα! Ντροπισασμένος ἀπὸ τὴ στραβομάρα μου ἔλεγα μέσα μου: «Καλλίτερα νὰ ἤμιον μακρὸν, νὰ ἤμιον στὸ καλύβκι μου, ποῦ μοῦ μιλοῦσε μονάχα ὁ ἀνεμος.»

— Μὲ συγχωρεῖτε, εἶπα, ἔκανα λάθος.

Τὰλλα κορίτσια κυτταχθήκανε καὶ τραβήχθηκαν ἀπὸ κοντὰ μου για νὰ μὴ με ντροπιάσουν.

Τὴν στιγμὴ ἐκείνη μιὰ γυναῖκα χύνεται ἐπάνω μας. "Ολοι τὴν βλέπουν: Εἶνε ἡ Ἐδουάρδα. "Ερχεται ὄλοῖσα πρὸς ἐμένα, κἀτι

λέει, πέφτει στον λαιμό μου, με σφίγγει στα χέρια της και με φιλεί πολλές φορές στο στόμα και σε κάθε φιλή κάτι λέει, μὰ τί λέει, δὲν ἀκούω. Δὲν μποροῦσα νὰ καταλάβω τί ἔτρεχε: ἢ καρδιά μου εἶχε πιασθῆ καὶ δὲν ἔννοιωθα τίποτε ἄλλο, παρὰ τὸ φλόγερό της βλέμμα. Ὅταν μ' ἄφισε ἀπὸ τὰ χέρια της, τὸ λαιμάκι της φούσκωνε ἀπ' τὰ λαχάνιασμα. Καὶ στεκότανε ἀκόμα ἐκεῖ με τὸ μελαχροινό της πρόσωπο καὶ τὸν μελαχροινό της τὸν λαιμό, φιλή, ἀδύνατη, με σπίθες στὰ μάτια, ἀδιάφορη γιὰ ὅλο τὸν κόσμον.

Πολνεύσπλαχνε Θεέ! Μὲ εἶχε φιλήσει μπροστά σ' ὅλον τὸν κόσμον! Ἐγὼ μασσοῦσα τὰ λόγια μου:

— Τί τρέχει, κυρία Ἐδουάρδα;

Ἐννοιωθὰ τὸ αἷμα μου ποῦ χτυποῦσε μέσα στὸν λαιμό μου καὶ δὲν μποροῦσα νὰ μιλήσω καθαρά.

— Δὲν εἶνε τίποτε, εἶπε ἐκείνη. Τὸ ἤθελα καὶ τὰκαμα. Δὲν πειράζει τίποτε.

Μηχανικῶς ἔβγαλα τὸ κασκέτο μου κ' ἔριξα τὰ μαλλιά μου πίσω. Τὴν ἐκύτταξα κ' ἔλεγα μὲ τὸν ἑαυτὸ μου: Ἀλήθεια τὸ λέει πῶς δὲν πειράζει τίποτε;

Ἡ φωνὴ τοῦ κ. Μὰκ ἀκούσθηκε ἀπὸ τὴν ἄλλη ἄκρη τοῦ νησιού. Δὲν μποροῦμε νὰ καταλάβωμε τί λέει σκέπτομαι ὁμως μὲ χαρὰ πῶς δὲν εἶδε τίποτε, δὲν ξέρεε τίποτε Ὅταν ἠσύχασα λιγάκι, πῆγα κοντὰ στοὺς ἄλλους καὶ τοὺς εἶπα γελαστὸς καὶ μὲ ἀφέλεια:

— Συμπαθήστε με γι' αὐτὸ ποῦ ἔγινε δὲν ἦτανε σωστό, εἶμαι νὰ σκάσω. Τὴ στιγμὴ ποῦ ἦ δεσποινίς Ἐδουάρδα ἤθελε νάλλάξῃ τὰ λου-

λούδια της μὲ τὰ δικὰ μου, δὲν ξέρω πῶς μοῦ ἤλθε κ' ἔκαμα αὐτὸ τὸ ἄτοπο. Ἄς μὲ συγχωρέση! Συγχωρέστε με ὅλοι σας. . . Ἐλάτε μὴ στιγμὴ στὴ θέσι μου: ζῶ ὀλομόναχος, δὲν ἔχω τὴν συνήθεια νὰ συναναστρέφωμαι μὲ κυρίες; ἔπειτα ἤπια λίγο κρασί, ἐγὼ ποῦ δὲν τὸ βάζω στὸ στόμα. Παραβλέψετε λιγάκι.

Προσπαθοῦσα νὰ τὸ γυρίσω στάσεια γιὰ νὰ ξεχασθῇ τὸ πρᾶγμα. Στάληθεια ὁμως δὲν εἶχα καμμιά ὄρεξι νὰ γελᾶσω. Ἡ Ἐδουάρδα δὲν φαινότανε καθόλου ξεφνήσιμὴ ἀπ' τὰ λόγια μου, οὔτε προσπαθοῦσε νὰ σκεπάσῃ τὴν κακὴ ἐντύπωσι ποῦ ἔκαμαν τὰ τρελλοκαμώματά της. Ἐξ ἐναντίας κάθισε κοντὰ μου καὶ μ' ἐκύτταζε ὀλοένα. Ποῦ καὶ ποῦ μοῦ μιλοῦσε. Ἀρχίσαμε ὕστερα ἕνα παίγνιδι: τὴ χίρα ποῦ γυρεύει γαμπρό. Ἐκείνη φώναζε δυνατὰ τότε:

— Ἐγὼ διαλέγω τὸν λοχαγὸ Γκλάν δὲν θέλω ἄλλον ἀπ' αὐτόν.

Κτύπησα κατὰ τὰ πόδια μου καὶ τῆς σφύριξα στὸ αὐτί:

— Γιὰ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, σωπάστε!

Ξαφνίσθηκε, στραβομούριασε, κατσούφιασε κ' ὕστερα ἔκαμε ἕνα ψευτοχαμόγελο, ἀδέξιο. Συγκινήθηκα ὡς τὰ βάρη τῆς ψυχῆς μου αὐτὸ τὸ παράπονο, ἕνα παράπονο ἐρημίας κ' ἐγκαταλείψεως, ποῦ ἦτο ζωγραφισμένον στὰ μάτια της καὶ σὲ ὅλο τὸ ἀδύνατο κορμάκι της, εἶχε γιὰ μένα ἕνα ἀκατανίκητο θέλγητρο. Αἰσθάνθηκα μὴ συμπάθεια γι' αὐτήν. Τῆς ἔπιασα τὸ λιγνὸ καὶ μακρουλὸ χεράκι της καὶ τῆς εἶπα:

— Ἀργότερα! ὄχι τώρα. Μποροῦμε νὰ ἰδωθοῦμε καὶ αὔριο.

Ἔπεται συνέχεια.

Μετάφρ. Π. Νβ

ΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΖΩΗ

Γρηγορίου Ξενοπούλου: ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

[Σειρὰ δευτέρα.]

Ο κ. Γρηγόριος Ξενοπούλος προχωρεῖ αἰσίως εἰς τὴν ἀποκατάστασιν τῶν σκορπισμένων τέκνων του — μίαν εὐτυχίαν ὄχι πολὺ συνειθισμένην εἰς τοὺς Ἕλληνας συγγραφεῖς — καὶ μᾶς δίδει ἤδη, ὕστερα ἀπὸ ἕνα ἔτος, τὴν δευτέραν σειρὰν τῶν διηγημάτων του.

Εἰς τὸν νέον αὐτὸν τόμον τοῦ ἀγαπητοῦ συγγραφέως κυριαρχεῖ, φύσει καὶ θέσει, ὁ «Ἔρωσ Ἐσταυρωμένος», τὸ διήγημα, τὸ ὁποῖον πρῶτοι ἐγγώρισαν οἱ ἀναγνώσται τῶν «Παναθηναίων». Ὁ ἴδιος ὁ συγγραφεὺς δὲν εἰμφορεῖ νάποκρύψῃ τὴν ξεχωριστὴν του στοργὴν πρὸς τὸ τέκνον του αὐτὸ καὶ τοῦ ἐπιδαψιλεύει μερικὰς ἑξαιρητικὰς περιποιήσεις, τοποθετῶν μὲ ἀγάπην πλησίον του ὅλα τὰ δῶρα, ποῦ ἔφεραν εἰς τὸ λίκνον του ποιητὰ καὶ ζωγράφου, ἕνα ἐρωτιδέα ὁ ὁποῖος στέκεται τόσον ἀσχημα ἐπάνω εἰς τὸν σταυρόν του — ἐμπνευσίς ἀπὸ τὴν κυριολεξίαν ἑνὸς τίτλου — ἕνα ποίημα τοῦ Κωστή Παλαμά, ἐμπνευσμένον ἀπὸ τὴν τραγικὴν ἠρωίδα, μίαν ἐπιστολὴν τοῦ συγγραφέως πρὸς τὸν ποιητὴν, ὀλοκλήρον δηλαδὴ τὸ σχετικὸν ἀρχεῖον. Ἄν δὲν ἀπατώμαι καὶ ἕνας μικρὸς ποιητικὸς πρόλογος ἀποτελεῖ καὶ αὐτὸς μίαν ἀπὸ τὰς διήμους περιποιήσεις τῆς ἀνεξαντλήτου πατρικῆς στοργῆς. Ἡ Στέλλα Βιολάντη εἰμφορεῖ νὰ εἰπῇ κανεὶς ὅτι κατέβη εἰς τὸν ἀδικὸν τάφον της, μὲ πλούσια κτερίσματα. Ἡ πτωχὴ κόρη! Ἄν τῆς ἔδιδεν ὁ Θεὸς ὡς φυσικὸν πατέρα τὸν κ. Ξενοπούλον, ἀντὶ τοῦ ἀποτροπαίου ἐκείνου Παναγιῆ Βιολάντη, πόσον διαφορετικὴ θὰ ἦτον ἡ τύχη της!

Ὅπωςδήποτε ὁ κ. Ξενοπούλος ἤλθε νὰ τὴν ἀναστήσῃ:

«Στὰ μαρμαρένια Ἠλύσια, σὲ Ἠλύσια τῆς Τέχνης».

Καὶ τὴν ἀνέστησε μὲ ὅλην τὴν εὐλάβειαν τῆς ποιητικῆς του ψυχῆς. Οἱ ἀναγνώσται τῶν «Παναθηναίων» γνωρίζουν πολὺ καλὰ τὴν σπαρτακικὴν αὐτὴν ἱστορίαν, ὥστε νὰ μὴν ὑπάρχῃ

ἀνάγκη νὰ τὴν ἐπαναλάβω εἰς τὰς λεπτομερείας της. Ἡ Στέλλα Βιολάντη εἶνε τὸ λευκὸν θῦμα τὸ χιλιοστὸν θῦμα, τὸ ὁποῖον ἢ φωνὴ ἑνὸς τυφλοῦ χρησιμοῦ φέρει εἰς τὸν βωμόν τῆς Συνθήκης καὶ τῆς Προλήψεως. Οἱ αἰμοχαρεῖς θεοὶ τῆς συγχρόνου κοινωνίας, ἐπίσης αἰμοχαρεῖς ὅπως οἱ ἀρχαῖοι, ἀλλ' ὀλιγώτερον ὀραῖοι, ζητοῦν τὰ θύματά των. Καὶ οἱ πατέρες, ὅπως τὸν παλαιὸν καιρὸν, φέρουν ἀκόμη μὲ τὰ ἴδια χέρια των, φέρουν τὰ σπλάγχνα των σφάγια εἰς τοὺς νέους βωμούς. Εἶνε τάχα πάντοτε ὀλιγώτερον δυστυχεῖς καὶ περισσότερον ἔνοχοι διὰ τοῦτο; Ὁ κ. Ξενοπούλος φρονεῖ ὅτι ναί. Ἐγὼ ἔχω τὴν ἀντίθετον ἰδέαν. Ἀλλὰ δὲν πρόκειται νὰ θίξω εἰς τὴν βάσιν του τὸ ἔργον τοῦ συγγραφέως. Ὅφειλω νὰ τὸ δεχθῶ ὅπως μοῦ προσφέρεται.

Ὁ κ. Ξενοπούλος μᾶς παρουσιάζει ἕνα πατέρα-λύκον καὶ μίαν κόρην-ἄμνον; μᾶς δίδει ἕνα δῆμιον καὶ ἕνα θῦμα. Τίποτε δὲν εἶνε ἀδύνατον εἰς τὸν κόσμον καὶ εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ δεχθῶ τὴν θέσιν τοῦ συγγραφέως. Ὅπως ἢ ἄλλως ἀπὸ τὸ ἔργον τοῦ κ. Ξενοπούλου, ἀνακύπτουν μὲ νέαν ὀρμὴν τὰ μεγάλα ἐρωτήματα, ποῦ ἀπασχολοῦν τὴν σύγχρονον κοινωνίαν: Ἐως ποῦ τάχα καὶ ἕως πότε ἐπεκτείνεται ἡ δεσποτικὴ ἔξουσία τοῦ πατρός; Τὸ κράτος της φθάνει τυραννικὸν μέχρι τῶν ψυχῶν καὶ τῶν καρδιῶν; Ἐχει δικαιώματα ἐπὶ τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀτόμου, καὶ τὸ ἄτομον ἀποστερεῖται τῶν δικαιωμάτων τῆς ἀθύπαρξίας, ὑπὸ τὴν ἰδιότητα τοῦ τέκνου καὶ ἐν τῇ σχέσει τοῦ τέκνου πρὸς τὸν γονέα; Καὶ ἂν ἔχη δικαιώματα ἢ πατρικὴ ἔξουσία ἢ βαθμῶν δικαιωμάτων, ἕως ποῦ φθάνουν καὶ ἕως ποῦ ἐκτείνονται καὶ ὑπὸ ποίας συνθήκας εἰμφοροῦν νὰ ὑφίστανται καὶ νὰ δικαιολογοῦνται; Καὶ εἰμφορεῖ ἀκόμη τὸ κράτος αὐτὸ καὶ τὰ δικαίωματα αὐτὰ νάντιτάσσωνται ἐν τῇ ἑξασκήσει τῆς πατρικῆς ἔξουσίας πρὸς τὴν σοφὴν χειραγώγησιν τοῦ ἐνατίκτου, τῆς συμπαθείας, τῶν ψυχολογικῶν συγγενειῶν, πρὸς τὰ συμφέροντα δηλαδὴ τῆς φύσεως καὶ τῆς φυλῆς; Καὶ ἡ ἔνωσις τῶν φύλων δὲν εἶνε τάχα προνόμιον τῆς ἐκλογῆς τοῦ ἀτόμου, τῆς ἐκλογῆς ποῦ τὴν διέ-

πουν βαθύτεροι βιολογικοί νόμοι; Και υπάρχει κανείς, οστις έχει το δικαίωμα να παρεντεθή εις την εκπαίδευσιν της ανώτερης λειτουργίας της ζωής, αναμέσον του άρρενος και του θήλεος; Η απάντησις της ελευθέρας και φωτεινής σκέψεως δέν εμπορεί παρά να ήνε ξηρώς άποφατική εις όλας αυτάς τας έρωτήσεις. Άλλ' ή απάντησις του συγχρόνου κοινωνικού ανθρώπου, όταν δέν είνε ξηρώς καταφατική δέν εμπορεί παρά να είνε διστακτική και άμφίβολος. Η κατά συνθήκην ζωή έχει ως απαραίτητον παρακολούθημα και την κατά συνθήκην αντιμετώπισιν των προβλημάτων της ζωής. Ο Παναγής Βιολάντης, αντιμετώπος της φυσικής φιλοσοφίας, έχει την ιδιάν του γνώμην και τα ίδια του δικαιώματα, είτε είνε ο τυπικός Παναγής Βιολάντης τον όποιον απαντώμεν κάθε ήμεραν εις την ζωήν, είτε είνε ο εξαιρετικός, άπαισιος και βδελυρός Παναγής Βιολάντης, τον όποιον μάς δίδει ο συγγραφεύς του «Έρωτός Έσταυρωμένου».

Διότι ο Παναγής Βιολάντης του κ. Ξενοπούλου δέν είνε πλέον ο πατέρας ο θυσιάζων την κόρην του, από διαστροφην της στοργής, από κακήν ή κακά υπολογισμένην αντίληψιν της ευτυχίας, από μίαν ασύνετον προσπάθειαν να υποτάξη εις τον ψυχρόν και άσφαλή υπολογισμόν του την τρελλήν και άχαλίνωτον αλλά σοφήν κατά βάθος όρμην μιας νεανικής καρδιάς, δέν είνε ούτε ο πατέρας ο υποτιμών, χλευάζων ή περιφρονών με την ψυχράν λογικήν τον μικρόν πτωχόν θεόν και την δύναμίν του, ο άποβλέπων διά τó τέκνον του, εις μίαν ευτυχίαν σταθεράν και διαρκή, την ευτυχίαν την όποιαν έγγυώνται και εξασφαλίζουν συνηθέστερον αι ψυχραι άλλ' άσφαλείς συνθήκαι του βίου, ο έννοών τον γάμον θεμελιωμένον μόνον επί των υλικών κρηπίδων της ζωής, ο Ικανός δι' αυτό να θυσιάση εις την μεμόνωμένην του αντίληψιν μίαν άλλην ευτυχίαν, την όποιαν δέν δύναται να αισθανθή και να συλλάβη, Ικανός δι' αυτό διά κάθε υπερβολήν, άδικίαν, και συμφοράν. Ο Παναγής Βιολάντης είνε ο κτηνώδης έγωιστής, ο εξ άταβισμού ιδιοκτήτης ενός πλάσματος, το όποιον έγέννησε διά να διαχειρίζεται ως άψυχον κτήμα, ο μη θυσιάζων τίποτε εις τó πείσμα του και τον έγωισμόν του, ο σκληρός δεσπότης, ο πείσμων έμπορισμός ο προτιμών να φθειρη τó έμπόρεμά του παρά να υποτιμήση την άγοραίαν αξίαν του, είνε ή ψυχή ή στεγνή και άνικμος μία ψυχή χωρίς μίαν άκτίνα ουρανίου φωτός. Έτσι τον

ήθέλησεν ο συγγραφεύς, όπως ήθέλησεν άκόμη τον υιόν του, ένα υιόν αξίον του πατρός, τον πατέρα με την θηριώδιαν του ιδιοκτήτου, τον υιόν με την θηριώδιαν της άσυνειδήτου ίσως άλλα βδελυράς πάντοτε ζηλοτυπίας, με τον άταβισμόν των άπωτάτων κτηνώδων αδελφών, των όποιων ή πρώτη έρωμένη υπήρξεν ή αδελφή των... (είνε ή έρωμένη του κ. Ξενοπούλου). Έτσι τον ήθέλησεν ο συγγραφεύς όπως ήθέλησε την μητέρα μίαν άψυχον σκιάν τρέμουσαν υπό την απειλήν των δύο τυράννων, άνίκανον εις την κοινοτέραν εξέγερσιν της μητρικής στοργής, άνίκανον διά μίαν γενναίαν πράξιν κοινού ένστίκτου, του ένστίκτου άκόμη της μητρός όρνιθος και της μητρός γάτας. Έτσι την ήθέλησε και αυτήν ο συγγραφεύς, όπως ήθέλησε και τους υπηρέτας άκόμη βαββά και άψυχα πρόσωπα, άνίκανα άν όχι εις ένα κίνημα ευπλαχνίας ανθρώπινης, άνίκανα (τά τόσον λάλα και άκριτόμυθα αυτά πλάσματα) να διαλαλήσουν τουλάχιστον εις την γειτονείαν τó φρικτόν δράμα, τó εξελισσόμενον υπό άπίστευτον εχεμύθειαν εις την σοφίταν ενός σπιτιού, όπου δέν υπήρξεν άλλη διαμάρτυρία και άλλη στοργή, από την στοργήν μιας γάστρας ποιητικών, άλλ' έπισης ανισχύρων ζεζεντά. Και μέσα εις την άπαισίαν αυτήν ως ένετικού κατέργου άτμοσφαιραν, μαρτυρεί, σταυρώνεται και αποθνήσκει τó λευκόν παρθενικόν θύμα, του όποιου ή μόνη άμαρτία υπήρξεν ότι πολύ ήγάπησε. Τό δράμα όποσδήποτε δέν εμπορεί παρά να ήνε σπαρακτικόν, και δέν έχω άμφιβολίαν ότι και από του σκληροτέρου άναγνώστου τους όφθαλμούς δύο δάκρυα θάνεβλυσαν με τó γύρισμα της τελευταίας σελίδος, τά δάκρυα.

*Πού ο βαθύς σου πόνος
τά είχε στερέψει απ' τή βρούσι του ματιού σου
Στέλλα Βιολάντη!*

Τό μαρτύριον ενός λευκού και άκάκου άμνοῦ μέσα εις μίαν φωλεάν λύκων, δέν ήμπορεί παρά να κρύπη μέσα του όλον τον σπαραγμόν των τραγωδιών της ζωής. Και άν από ένα έργον τέχνης, δέν είχε κανείς να ζητηθή παρά όλίγα δάκρυα εις τους όφθαλμούς και ένα σφιξιμόν της καρδιάς, τίποτε δέν θα έλειπε από τον «Έρωτα Έσταυρωμένον» διά να ήνε ένα τέλειον έργον.

Τώρα όμως μου φαίνεται ότι του λείπει άέρας, ότι του λείπει φώς και ότι ή άτμοσφαιρα μέσα εις την όποιαν κινούνται τά

πρόσωπα του είνε άσφυκτική. Μία άκτις δέν φθάνει από τον ουρανόν, μία άκτις καλοσύνης, έλπίδος, λήθης, μεταμελείας, τύψεως μέσα εις τó πυκνόν αυτό σκότος, όπου πέριξ ενός άδώου, άλλ' άψύχου θύματος, κινούνται πρόσωπα άπαισία, φύσει ή θέσει άδιάφορον, βδελυρά και θηριώδη. Τόσον, που νομίζει κανείς, ότι ο σκληρότερος από όλην την λυκοφωλεάν των Βιολάντηδων είνε ο ίδιος ο κ. Ξενοπούλος, ο όποιος ενώ είχε όλην την δύναμιν να χύση μίαν σταγόνα βαλοσάμου, μίαν άκτίνα έλπίδος, μίαν πνοήν μετανοίας, ένα κόκκινον άνθρωπισμού μέσα εις όλην αυτήν την φρίκην, δέν ήθέλησε να τó πράξη. Ο θεός εις τον ιδιόν του κόσμον όμοιάζει πολλάκις με τον κ. Ξενοπούλον, αλλά εις τόσον βαθμόν σκληρότητος δέν φθάνει ποτέ, ώρισμένως ποτέ.

Κάποι εις ένα παλαιόν του μυθιστόρημα ο κ. Ξενοπούλος — τον «Νικόλαν Σιγανόν» άν δέν άπατώμαι — λέγει δι' όλίγην πρασινάδα άν απάτωμαι — λέγει δι' όλίγην πρασινάδα της καλοσύνης και της έλπίδος.

Με όλα αυτά ο «Έρωτς Έσταυρωμένος» είνε ένα έργον με πολλήν ζωήν, τραγικότητα και παρατήρησιν και ύψώνεται ως μία ποιητική διαμαρτυρία κατά των έγκλημάτων της πατρικής εξουσίας, της όποιας τόσον συχνά πέφτουν θύματα τά πτωχά εύθραυστα πλάσματα, τά όποια άγκυλώνει με τó βέλος του ο μικρός, πτωχός Θεός. Εάν ο κ. Ξενοπούλος δέν ήτο τόσον κακός και θηριώδης εις τó έργον αυτό, εάν έφόνευε την ήρωίδα του με όλιγωτέρην σκληρότητα, εάν μάς έδινε ένα πατέρα με περισσότερο άνθρωπισμόν ή τουλάχιστον με όλιγότερα... ζακυνθινά — δέν ήμπορώ να φαντασθώ ένα άνθρωπόν όμιλούντα ζακυνθινά, Ικανόν να φθάση εις τέτοιον βαθμόν θηριώδους — εάν άνοιγεν επί τέλους ένα ανατολικόν παράθυρον εις τó έργον του, διά να εισδύση όλίγον φώς και όλιγος άέρας, ο «Έρωτς Έσταυρωμένος» χωρίς να ήνε όλιγότερον σπαρακτικόν διήγημα, θα ήτο πολύ άληθινώτερον, άνθρωπινώτερον και ωραιότερον.

Άλλά με παρέσυρε τόσον μακράν τó χαιδεμένο αυτό παιδί του κ. Ξενοπούλου, ώστε να μην ήμπορώ να επιμείνω όσον θα ήθελα άκόμη εις τον νέον τόμον του συγγραφούς.

Και είνε άκόμη ξε ή επτά διηγήματα εκεί μέσα, τά πλείστα έλαφρά άλλα χαριτωμένα έπαρχιακαί ήθογραφίαί, με την άφέλειαν και την απλότητα του ύφους, την λεπτήν παρατήρησιν, την έλαφράν ειρωνείαν, τó ελλεικρινές αίσθημα και την άβραν φιλοσοφικήν πνοήν που σφραγίζουν πάντα τó έργον του κ. Ξενοπούλου. «Ο τρελλός με τους κόκκινους κρίτους», ή «Έυχαριστία» τó «Μυστικό της Βαλέρας» διηγήματα μεσσότερα, γενναιότερον συλληφθέντα, ύψωνόμενα προς μίαν ύψηλότεραν αισθητικήν άτμοσφαιραν, θα αξίζαν κάποιον ιδιαίτερον λόγον. Άλλ' έφθάσα χωρίς να τó καταλάβω εις τά σύνορα της κριτικής σελίδος των «Παναθηναίων» και πρέπει ν' αναχωρήσω. όποσδήποτε από τον συγγραφέα και τó έργον του. Και όμολογώ ειλικρινώς ότι πάντοτε άποχωρίζομαι με λύπην από τον κ. Ξενοπούλου.

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

ΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΟΓΟΙ

Κανάλι

Τό μακρά των ταξειδιών μου ήμπορεί να με τρηθή με έλληνικόν τηλεφώνον, με λεωφορείον, πολλάκις και με βλήμα σφενδόνης. Τό μεγαλειότερον που έχω κάμει εις την ζωήν μου υποθέτω ότι είνε τó προχθεσινόν. Έπληγα έως την Ισθμίου. Όπως συμβαίνει να επιθυμή κανείς να τελειώση την ζωήν του εις τó πρώτον δένδρον, εις τó πρώτον νερό που θα συναντήση έξω μιας κοινορτουπόλεως, μου ήλθεν ή ή επιθυμία να ζήσω εις τας όχθας του Ισθμού της Κορίνθου, αυτού του άυλακίου εις τó όποιον άθλίως κατέληξεν ή μεγαλομανία του στρατηγού Τύρι. Είνε περίεργον να βλέπη κανείς τó στενότερον κανάλι του κόσμου, μίαν λωρίδα κίανου νερού, εις την όποιαν τó βαπόρι περνά τρέμον, ως άκροβάτης βαδίζων επάνω εις ένα σχοινί. Εις ένα σατυρικόν φύλλον έγγράφη κάποιος: «Τηλεγραφικώς ήγγέλθη ότι ο Ισθμός της Κορίνθου έβρολόωσε, διότι εξ άπροσεξίας των φυλάκων έπεσεν έντός ένα στραγάλι». Η υπερβολή της σατυρογραφίας δέν είνε και τερατώδης. Από τας μεγαλομανίας του Νέρωνος, ο όποιος άπεπειράθη να κόψη τον Ισθμόν, του στρατηγού Τύρι έπειτα ο όποιος έχρεώκόπησε διότι του έκλεβαν έν όρα νυκτός την ξυλείαν, έφθάσαμεν εις μίαν άδοξον άμυχήν κατά της γής, εις ένα κανάλι

24ων μέτρων, από το όποιον μόλις χωρούν να περάσουν τα λιανικά ένος έμπορικού και πολεμικού στόλου. Άλλ' όσον στενότερον τόσον και καλλίτερον διά τους πλάνητας. Έτέρασα εις την όχθην του τρείς ώρας, χιζεύων με το πέλαμα της Ισθμίας. Το πέλαμα εινε μία μεγάλη σχεδια, μία τεραστία σκάφη, ταξειδευούσα με αλυσίδας κατά πλάτος του καναλιού, διά να επικοινωνούν το Καλαμάκι με την Ισθμίαν. Ουδέποτε είδον χονδρότερον, νωθρότερον, βαρύτερον πλοούν. Δύο γέροι 70 ετών είχαν ζευχθή εις την αλυσίδα και την έσθραν, διαπεραιώνοντες επάνω εις την σκάφην κάρρα, σοϋστες, χωριάτες, τόν δημοδιδάσκαλον Καλαμακιου κρατούντα μίαν ομπρέλλαν, και κάποιαν κόφην με ντομάτες. Η σκάφη απέβίβασεν αυτόν τόν σωρόν εις την μίαν όχθην. Έπειτα επανήλθεν εις την άλλην τρίζουσα, κοπιώσα, στενάζουσα, διά να παραλάβη και τους άλλους αναμένοντας. Όταν εκτύπησε μεσημέρι, την είδα αφηνιδίως φορτωμένην με ένα δημοτικόν σχολειόν! Είχε τελειώσει το μάθημα και επέβησαν τα άρρενα του δημοτικού και τα θήλεα, καπελλάκια, κοσιδάκια, πανιαλονάκια, φουσιανάκια, επέβησαν διά να διαπεραιωθούν εις την Ισθμίαν. Το κανάλι έγέμισεν από μέθην παιδικήν. Οι γέροι ζευγμένοι εις τους κρίκους τραβούσαν την Αφροντισίαν των παιδιών επάνω εις το γαλανό νερό. Όλοι οι μικροί λάρυγγες έβγαζαν ένα τιτυβισμόν σκυλιών τα όποια έπεσαν κάπου κοπάδι. Επί τέλους εφάνη ο δημοδιδάσκαλος με μίαν φουσκοτήν ομπρέλλαν, φωνάζας επιπληκτικώς

-- Σιωπήρηη!

Και τα παιδιά διεπεραιώθησαν βαβά εις το άλλο άκρον, περυγίσαντα από την τεραστίαν σκάφην. Δεν εινε δυγατόν τάχα αυτά τα θεάματα να σέ κάμουν διά τρείς ώρας εύτυχή, όπως ήμπορείς να αυτοκτονήσης εάν τα ιδής πλέον των τριών ώρών; Και όμως υπάρχουν άνθρωποι που τα βλέπουν καθημερινώς, άνθρωποι επιστήμονες ριφθέντες εις αυτήν την έρημιαν. Είνε οι μηχανικοί και οι υπάλληλοι της Έταιρείας της Διώρυγος της Κορίνθου. Εις την παραλίαν, δίπλα εις την γεμάτην χλιδήν επανλιν του στρατηγού Τύρο, εινε τα γραφεία της Έταιρείας. Της έρημικότερας Έταιρείας του κόσμου, ίσως. Κλεισμένη εις ένα παλαιόν γαλλικόν οίκημα, που βλέπει προς την έρημιαν της θαλάσσης και προς το άτελεύτητον του όριζόντος, κρατεί με της πέντες πέντε υπάλ-

λήλων έμβριθώς, σοβαρώς και σιωπηλώς λογαριασμούς. Εμπήκα εις το διευθυντήριον. Μία σιωπηλή αίθουσα με επίπλωσιν μυθιστορημάτων του Λεννερη. Τέλος εις το βάθος κλεισμένος ένας ξανθός άνθρωπος, ένας επιστήμων επτάγλωσσος, αν δεν απατώμαι, μοναδικής αϋστηρότητος, συννενούμενος προς τους πέντε υπάλληλους του με έγκυκλίους, ο διευθυντής της Έταιρείας. Κάτω εις την παραλίαν, φύκια, πεταλίδες, άχινοί, μία άτραμάτος της Έταιρείας, μία λέμβος της Έταιρείας, ένα κύμα άφανόν και κοιμισμένον. Αυτό είναι όλον. Ός που έμαλώσαμεν με ένα υπάλληλον κρατούντα την πένναν εις το αυτί. Αυτός ένοσταλεί τας Αθήνας. Έγώ έπόθον την έρημικήν, την νωθράν, την εκμηδενιστικήν εκείνην έρημιον άκτην. Έχει μέσα με έκπταξαν όπως οι άνθρωποφάγοι κυττάζουν ένα λευκόν. Ημιον το πολιτισμένον ον που εξέπεσα άπροόπτως εις την Ισθμίαν, το πολιτισμένον και το κοσμικόν ον έγώ, φαντασθήτε, που έφερα επάνω μου αθηναϊκήν σκηνήν και είδήσεις περι διαλύσεως της Βουλής. Τέλος κατεβήκαμεν εις την όχθην του καναλιού. Ένα βαπόρι έπέραςε φρασών και σκορπίζον άφρους, ακροβατικώς και επιφυλακτικώς εισδύον εις το στενόν. Το νερό έταράχθη δι' όλίγα λεπτά, έπειτα εκοιμήθη πάλιν και έγινε διαφανές. Τόσον διαφανές ώστε να βλέπωμεν κάτω να διαβαίνει ένα κοπάδι ψαριών, άγνωστον από μου συρθέν εκει, ένα κοπάδι ταιπουρών, κεφάλων, σαρδελλών. Τα έφερε το ρεύμα, όκολουθοῦσαν, περνούσαν το κανάλι, θα έπήγαιναν προς την απέναντι θάλασσαν.

— Σεις μελαγχολείτε; Ηρώτησα τόν υπάλληλον.

— Όσον ήμπορεί να μελαγχολήση ένας κατάδικος.

— Πώς περνάτε;

— Κοιμώμεθα από τας 8.

— Μιλάτε;

— Με κανένα.

Μετ' όλίγα λεπτά εφάνη από την Ισθμίαν ερχόμενος ένας φουσιανελλοφόρος γεμάτος λέραν και γένεα με λάζον εις την ζώνην. Έχαιρέτισε τόν υπάλληλον με βροντώδη φωνήν.

— Γεια χαρά.

— Είνε κανένας λήσταρχος; Ηρώτησα.

— Όχι εινα ο... ξενοδόχος μας.

ΧΑΡΗΣ ΗΜΕΡΙΝΟΣ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΕΧΝΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΛΑΒΑΜΕΝ άργα παρά του σεβαστού συνεργάτου μας κ. Μαρκοῦ το επόμενον ποιήμα το όποιον δημοσιεύομεν εις την στήλην αυτήν μη θέλοντες, ως άπερωμένον εις τόν γάμον της Έλλης Σουρη, να το αναβάλωμεν μέχρι του επόμενου τεύχους.

Στην Έλλη Σουρη

Μόσχο γάι — τ' άέρι αγάλια

Σου μουρμουρίζου τριγύρου,

Σαν ήπτε το άερογιάλια

Είδες πάλε του Φαλήρου

Και άι το σήθος του πατρός σου

Τότε φώναζε ή χαρά:

Λάβε, κόρη, επίθετο σου

Ήν αθήρια προσφορά.

Γ. ΜΑΡΚΟΡΑΣ

ΑΠΕΘΑΝΕ πενήνα ετών ο γάλλος ποιητής Μαυρίκιος Ρολλινά, ο ποιητής των Νευρώσεων. Πρό ετών ο Ρολλινά άπουσθεις εις την έξοχην κατ' έντολήν των λατρών, μακράν του καριστού θορόβου, επέκυψε εις την ύπονομούσαν αυτόν νόσον και έπέραςε το ύπόλοιπον της ζωής του εις το φρενοκομείον όπου και άπέθανε.

Ο Ρολλινά καιτοι είλικρινέστερος κατά την εμπνευσιν εις τόν πρώτον του τόμον «Dans les brachés», έν τούτοις απέμεινε ο ποιητής των Νευρώσεων, χωρίς εις την Σάρραν Βερσάν και τόν Φιγαρόν οι όποιοι διεφήμισαν το όνομά του ως ποιητοῦ. Η τελευταία του ποιητική συλλογή ή «Αβυσσος» δεν ήμπόρεσε να έκλήση, μολοντι υπάρχουν πολλά αξία λόγον ποιήματα. Αι Νευρώσεις είναι ποιήματα εμπνευσμένα από ένα κόσμον φαντασματίαν και νεκροταφείων. Η ύπό των φίλων του Ρολλινά παραμοίωσις του προς τόν Βυδελαίρ, δεν ήρκεσε να τόν κατατάξη παρά το πλευρόν του ποιητοῦ τούτου Βερβαίως έχει κάποιαν όμοιότητα προς αυτόν, άλλ' ή όμοιότης αυτή πέρωσιση εις το παραδόξον μόνον και το φανταστικόν.

Ο Ρολλινά ήτο και μουσικός. Αι «Δέκα Νέαι Μελωδίαι» του συντεθειμένα επάνω εις τα ποιήματά του, είναι πρωτοτυπώταται.

Συνεληρόθη ή έκατονταετηρίς της γενήσεως του Προσπερου Μερμιέ. Κανεις δεν έσκέφθη να έορτάση την επέτειον του γάλλου μυθιστοριογράφου. Ούτε να του στήσουν ανδριάντα ή προτομήν. Ο άκαδημαϊκός Φαγκέ γράφων περι της άδιαφορίας αυτής των Γάλλων λέγει: Έγενήθη εις το Παρίσι και δεν άνεμίσθη εις την πολιτικήν και αυτό άρχει διά να λησμονηθη εις την Γαλλίαν ένας καλλιτέχης. Αι επαρχιακά πόλεις πάντοτε σκέπτονται να άπαθιατίσουν εις το μάρμαρον τους εξέχοντας άνδρας των, και τους άφανεις άκόμη, άλλ' ο Μερμιέ ειχε και κάτι άλλο. Δεν ήτο ποιητής. Οι ποιηται εύρίσκουν εύκολότερα μίαν ομάδα ανθρώπων, οι όποιοι να ενεργήσουν να στηθή μία προτομή. Άλλ' ήτο και έχθρος του κόσμου, έζούσε εις σφαίραν ιδικήν του. Και δεν το άπέκρυπτε. Ο μόνος συνάδελφος τόν όποιον κάπως ήγάπησε ήτο ο Σπένταλ, άλλα και αυτός επί τέλους, δεν άπέφυγε την ειρωνείαν του Μερμιέ.

Ο Μερμιέ ήτο μεγάλης παιδείας. Αυτό του ήρκει διά

να μη έπιζητή τους άνθρώπους. Αυτό το τελευταίον τόν καταδικάζει και εις την λήθην. Άλλά διά τόν άνθρωπον των γραμμάτων ο Μερμιέ εξακολούθει να ζή ως συγγραφέας, του όποιον ή λεπτή ψυχολογία χωρίς επίδειξιν άνευδής εκτυλλίσσεται, με ακρίβειαν πολλάκις και βάθος τα όποια προξενούν εύγος χωρίς να φαίνεται ότι το έπιζητεί ο ίδιος ή ότι αυτός πάσχει.

Και ίδού ότι ή έκατονταετηρίς του Μερμιέ του έκλεκτοῦ αυτού συγγραφέως παρέχεται άπαρατήρητος και εορτάζεται με όλίγας μόνον οελίδας ενός θανάτου του.

ΑΠΕΘΑΝΕ 86 ετών ο μέγας ιστορικός και φιλόλογος της Γερμανίας Θεόδωρος Μόμμσεν. Ο Μόμμσεν κατέχει αναμφιβόλως έξέχουσαν θέσην μεταξύ των γεωμανών σοφών του δεκάτου έννάτου αιώνος. Ο ρωμαϊκός κόσμος επέσυρεν ιδίως την προσοχήν του Μόμμσεν και όλον το έργον του έχει σχέση άμεσον ή έμμεσον με την ιστορίαν του ρωμαϊκού κράτους. Υπότροφος της Ακαδημίας του Βερολίνου ο Μόμμσεν είκοσαεταετής έπεσκέφθη τα άρχαία μνημεία και τας βιβλιοθήκας της Ιταλίας όπόθεν ήρθέθη πλείστας γνώσεις, αι όποια έμελλον βρωδύτερον να του χρησιμεύουν εις το μεγάλο επιστημονικόν έργον του. Εις τας αρχαιολογικάς του μελέτας διακρίνεται διά το δημιουργικόν του πνεῦμα, το όποιον κατεδικασαν οι έναντιοι του ως μη παρέχον άρκούσας έν τών πραγμάτων αποδείξεις. Εν τούτοις άνεγνωρίστη ή μεγάλη αξία του Μόμμσεν, ή βαθύτης της σκέψεως και ή βιανότης του εις την άνεύρεσιν της αληθείας μέσα εις το χάος της παραδόσεως. Εισδύσας τελείως εις το πνεῦμα των ρωμαϊκών θεσμών παρέσχε διά των πολλαπλών έργων του μεγάλας υπηρεσίας εις την επιστήμη.

Αι επιγραφικάί του μελέται άποτελούν ίσως το σπουδαιότερον μέρος της εργασίας του. Η Ακαδημία του Βερολίνου εκτιμώσα αυτάς άνέθεσεν εις τόν Μόμμσεν την φροντίδα του Corpus inscriptionum latinarum, του όποιου εξέδωθη ο πρώτος τόμος εις το Βερολίον το 1868.

Αξία θάυμασμού εινε ή «Ρωμαϊκή Ιστορία» του Μόμμσεν εκδοθείσα το 1854-1857, όχι μόνον διά την επιστημονικήν αξίαν της αλλά διά το έπαγογόν ύφος, διά την απλήν και ήραιαν αφήγησιν γεγονότων τα όποια άνεγνώρισεν ή επιστήμη. Εις το τρίτομον αυτό έργον δίδεται πλήρης εικών του ρωμαϊκού κράτους, του πολιτικού, κοινωνικού, φιλολογικού και βιομηχανικού βίου των ρωμαίων και των λαών οι όποιοι ερχόνται εις έπιμείαν με αυτούς. Η «Ρωμαϊκή Ιστορία» του Μόμμσεν τίθεται υπεράνω πάσης άλλης ρωμαϊκής ιστορίας γραφείσης μέχρι τούδε. Προσεχώς εκδίδεται και ελληνιστι ύπό της Βιβλιοθήκης Μαράσλη κατό μετάφρασιν του καθηγητοῦ του Πανεπιστημίου κ. Σακελλαροπούλου.

Ο κ. Σακελλαρόπουλος μάς υπεσκέθη να γράψη εις προσεχές τεύχος μελέτην περι του γεωμανού σοφοῦ.

Έκ του ήμερολογίου του Τολατό

ΥΠΟΘΕΣΑΤΕ ότι όλοι οι άνθρωποι οι έννοοντες όπως σεις την αλήθειαν, συναθροίζονται και κατοικούν όλοι μαζί εις ένα νησί: εινα τούτο ζώη; Και υποθέσατε ότι όλος ο κόσμος, όλοι οι άνθρωποι βαδίζουν volens volens τόν ίδιον δρόμον που βαδίζομεν και ήμεις. Άλλ' εάν οι άνθρωποι οι έχοντες την ιδίαν με ήμας αντίληψιν, τόν ίδιον βαθμόν άναγνώσεως, είναι σκορπισμένοι εις όλην την γήν, θα έχωμεν έτσι την εδχαρίστησιν να τους συναντώμεν, να γνωρίζωμεν ποιείναι και να μάθάνωμεν τα έργα των. Δεν είναι αυτό προτιμώτερον; Αυτό, και ύφιστάται.

εκεῖνο εἶνε ἀδύνατον νὰ μεγαλοουργήσῃ, πλείστα ἐπίσης ἑκατομμύρια τοῦ ἐν τῇ ξένῃ ἰδίᾳ ἑλληνισμοῦ εἶνε τοποθετημένα εἰς ξένας ὁμολογίας καὶ εἰς ξένας τραπέζας, ὡς μὴ ἄφειλεν, διότι τὰ Ἑλληνικὰ Ἐθνικὰ Δάνεια ἀποδίδουσι καὶ τόκον ἀνώτερον πολλῶν ξένων ὁμολογιῶν, ἀσφάλεια δὲ οὐκ ἔστι μόνον ἰσὴν ἄλλως καὶ ἀνωτέραν τῶν ξένων δανείων, τυγχάνοντα ὑπὸ τὴν ἄμειον ἐπιτήρησιν καὶ τὸν ἔλεγχον τῶν πέντε Ἑυρωπαϊκῶν Δυνάμεων.

Τὸ γενικὸν ἄρα συμφέρον μετὰ τοῦ ἀτομικοῦ μᾶς ἐπιβάλλει ὅπως συσπώμεν εἰς ἑαυτοὺς καὶ εἰς τοὺς πλησίον τὴν τοποθετησὴν κεφαλαίων εἰς τὰ Ἑλληνικὰ Ἐθνικὰ Δάνεια κατὰ προτίμησιν. Ὅτι τὸ χρήμα δὲν ἔχει πατρίδα εἶνε ἀληθές· εἰς πάντα ὅμως Ἑλλήνα εἶνε ἐνδεδειγμένον ὑπὸ τοῦ συμφερόντος, καὶ μόνον τοῦ συμφερόντος, νὰ ἐνδύσῃ τὸ χρήμα τοῦ τοῦ ἀτοκον καὶ στείρον, ἢ τὸ εἰς ξένας χεῖρας, ἀγοράζων Ἑλληνικὰ Ἐθνικὰ Δάνεια ἀποδίδοντα τόκον $4 \frac{1}{2}\%$, $4 \frac{1}{2}\%$ καὶ $5 \frac{1}{10}\%$ ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει δύνανται οἱ μὲν ἐν Ἑλλάδι Ἑλληνας ἢ προτιμῶσι τὰ εἰς Δραχμὰς ἔθνη δάνεια, οἱ δὲ ἐκτὸς αὐτῆς τὰ εἰς χρυσὸν Ἑλληνικὰ δάνεια, ὅπως ὦσιν ἐξησφαλισμένοι ἀπὸ τῶν διακυμάνσεων τοῦ συναλλάγματος.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

κ. Θ. — Ἐλήφθην τὸ χειρογράφόν σας, λυπούμεθα ὅμως κατάκαρδα. ... Ἀλλὰ προτιμότερον νὰ σᾶς διηγηθῶμεν τὴν ἱστορίαν ἐνὸς κινέζου δυστυχοῦτος ἐφημερίδος, ὃ ὅποιος ἔγραψε εἰς ἓνα συγγραφεῖα: «Ἐπιτρέψατέ μου νὰ ζῆσῃ — αὐτὴ εἶνε τυπικὴ φιλοφρόνησις τῶν Κινέζων — καὶ νὰ λάβω τὸ θάρος νὰ σᾶς εἰπῶ ὅτι εἰμαι ὁ δυστυχέστερος τῶν ἀνθρώπων ποῦ δὲν ἤμπαρον νὰ δημοσιεύσω τὸ ἔργον σας. Εἶναι τόσον ὄρατον, μὰ, τόσον ὄρατον, ποῦ ὁ Αὐτοκράτωρ, ὅταν τὸ διαβάσῃ, ὃ ἄπειθήσῃ νὰ δημοσιεύσῃ καθ' ἡμέραν ἓνα τέτοιο ἀριστούργημα, εἰδμη θὰ μοῦ πᾶρη τὸ κεφάλι. Καὶ ἐπειδὴ εἶναι τῶν ἀδυνάτων ἀδύνατον νὰ γράψετε κάθε μέρα τόσον ὄρατον ἔργον, ἐπιτρέψατέ μου νὰ ζῆσῃ καὶ νὰ σᾶς παρακαλέσω, χωρὶς νὰ δημοσιεύσῃ τὸ ἔργον σας, νὰ μὲ θεωρήσετε ἕσται εὐπειθὴ καὶ πρόθυμον θεράποντα»

ΟΔΙΓΟΣΤΙΧΑ

Ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἀναγραφῆς εἰδήσεως περὶ κολήσεως τοῦ Ἀγγλίου εἰς τὸν ἀμερικανὸν Γουόλδ, δημοσιεύομεν τρεῖς εἰκόνας τοῦ πλουσιωτάτου ἀνακτόρου τῆς Κερκύρας, εἰς τὸ ὅποιον ἐξήτησε τὴν ἡρεμίαν ἢ ὑπέροχον ἡγεμονίαν.

Ἡ «Ἑλλίς» τῆς Ζακύνθου, ἡ ὁποία ἀνεδημοσίευσεν ἐκ τῶν Παναθηναίων τὸ ἀρθρον τοῦ κ. Βενουπούλου «Ἐθνικὴ Ἀταξία», εὐχεταὶ ἐν ἐπιλόγῃ ὑπὲρ τῆς ταχείας ἰδρύσεως Σχολῆς Ἱεροσολιτῶν ἐν Ζακύνθῳ, διότι, λέγει, ἡ ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ ἤρχισε κ' ἐκεῖ νὰ παρακαμάξῃ, ἀφοῦ ἐξέλειψαν σχεδὸν οἱ παλαιοὶ περιώνυμοι ἱεροψάλται καὶ δὲν ἀντικαταστάθισαν ἀκόμη ἄλλο νέον. Εὐχόμεθα ὑπὲρ τῆς πραγματοποιήσεως τοῦ σχεδίου τούτου, τὸ ὅποιον ὃ ἀναδείξῃ Ἱεροσολίτας ἱκανοὺς νὰ συνεχίσουν τὴν πολυτίμον μουσικὴν παράδοσιν τῆς Ζακύνθου.

Ἀπεφασίσθη ὑπὸ τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου Ζακύνθου ἡ δι' ἔρανον ἀνέγερσις ἀναθηματικῆς στήλης εἰς τοὺς κατὰ τὸ 1897 πεσόντας Ζακυνθίους.

Ἡ νέα ἑλληνικὴ ζωὴ ἐνέπνευσεν εἰς τὸν γερμανὸν Ροδόλφον φὸν Gottshall τὴν «Ἀριάδην» μυθιστόρημα τοῦ ὁποίου ἡ ὑπόθεσις ἐκτυλίσσεται εἰς τὴν Κρήτην κατὰ τὰ τελευταία γεγονότα. Κατὰ τὸν κριτικὸν τοῦ βιβλίου A. de Rubber, ὁ συγγραφεὺς δὲν λέγει τίποτε νέον οὔτε ἀνοίγει νέους δρόμους, μᾶς δίδει

ὅμως χαριτωμένους περιγραφὰς καὶ χρησιμοποιεῖ μὲ τέχνην εἰς τὰς σελίδας τοῦ βιβλίου τοῦ ὄρατα ἐπεισόδια τοῦ ἑλληνικοῦ βίου.

Ὁ Ἀλβέρτος Σαβῖν συμπληρώνων τὸ ἔργον τοῦ Σέλλεϊ, τοῦ ὁποίου μόνον τὰ ποιήματα ἴσαν μεταφρασμένα γαλλιστῆ, ἐξέδωκε εἰς γαλλικὴν μετάφρασιν τὰ περὶ ἔργα τοῦ μεγάλου ἀγγλοῦ ποιητοῦ. Ἡ μετάφρασις κρίνεται ὄρατα, φιλολογικὴ καὶ ἀκριβής. Ἀποτελεῖ δὲ ἓνα τῶν περιλαμβάνοντα πολιτικὸν ἡθελόν, φιλοσοφίαν, ἀποσπάσματα μυθιστορημάτων, καλλιτεχνικὰ καὶ φιλολογικὰ ζητήματα.

Εἰς τὸ πρὸ τινος ἐκδοθέν βιβλίον τοῦ «Μελέτη τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως» ὁ καθηγητῆς Β. Μετανοῦκος ἀναπτύσσει θαυμασίως τὸ ζήτημα τῆς ζωῆς καὶ τὸ ζήτημα τοῦ θανάτου, γινόμενος ἀπόστολος αἰσιοδόξου φιλοσοφίας, προσπαθῶν νὰ ὀρίσῃ διὰ τῆς ἐπιστήμης τὴν ἀνθρωπίνην ζωὴν, ν' ἀπομακρύνῃ τὸν φόβον τοῦ ἀγνώστου, ὃ ὅποιος κυριεῖ τὴν ψυχὴν μᾶλλον ὅσον προχωροῦμεν πρὸς τὸ τέρας τοῦ μεγάλου μας ταξιδίου. Ἡ καταπολέμησις τῆς νόσου, συνεισιία τῶν δυσαρμονιῶν τῶν ἀνθρωπίνου ὄργανισμοῦ, ἡ ἐπίτευξις μακροῦ γήρατος, εἰρηνικοῦ, ἢ ἐν πληρῇ γαλήνῃ ἀντιμετώπισις τοῦ μοιραίου τέλους, ἀποτελοῦν τὰ κύρια σημεῖα περὶ τὰ ὁποῖα στρέφεται τὸ βιβλίον Μετανοῦκος.

Ἀγγέλλονται ἐκ τοῦ ἐκδοτικοῦ καταστήματος Μακμίλλαν αἱ ἐκ τοῦ ἑλληνικοῦ παραφράσεις καὶ μεταφράσεις τοῦ λόρδου Κρόμερ. Εἰς τὸ βιβλίον τοῦτο ὁ λόρδος Κρόμερ ἀσχολεῖται εἰς τὴν ἐξέλιξιν τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης ἀπὸ τῶν ἀρχαιότατων χρόνων μέχρι σήμερον.

Ὁμιλος ἀγγλῶν καλλιτεχνῶν καὶ λογίων κατοικοῦντων εἰς τὸ Παρίσι ἀπεφάσισαν νὰ στήσουν ἀνδριάντα τοῦ Βίκτωρος Οὐγκώ εἰς τὸ Λονδίνον.

NEA BIBLIA

ΤΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΚΑΙ Η ΕΡΓΕΙΟΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ ὑπὸ Ἀντ. Θ. Σακελλαροπούλου. — Ἀθήναι τυπογραφεία τοῦ «Κράτους» 1903.

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΘΝΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΤΩΝ ΕΤΩΝ 1901, 1902 ΚΑΙ 1903. Ἀθήναι τυπογραφείον Π. Δ. Σακελλαρίου.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΙΤΑΛΙΚΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ ὑπὸ Ἀδόλφου Γάσπαρη μεταφρασθεῖσα ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ ὑπὸ Ἀγγέλου Βλάχου. Τόμος Δεύτερος. Ἡ ἰταλικὴ Λογοτεχνία τῶν χρόνων τῆς Ἀναγεννήσεως Τεύχος Δ'. — Βιβλιοθήκη Μαρασλή, ἀρ. 213 — Ἐν Ἀθήναις τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1903.

Ο ΑΚΑΘΙΣΤΟΣ ΥΜΝΟΣ οἱ Ρῶς καὶ ὁ Πατριάρχης Φώτιος ὑπὸ Α. Παπαδοπούλου-Κεραμεῖς. Βιβλιοθήκη Μαρασλή (Πατριάρχημα ἀρ. 14) ἀρ. 214. Ἐν Ἀθήναις τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1903.

ΔΡΑΜΑΤΙΚΑ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητῶν τῆς Δραματικῆς Σχολῆς. — Ἐκδοσις τοῦ ἐν Ἀθήναις Ὁδείου. — Ἐν Ἀθήναις τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1903.

LA MACÉDO.NE et les réformes. Memoire du Syllogue Macédonien d'Athènes. Athènes Imprimerie P. D. Sakellarios 1903.

MAURICE DONNAY par Roger Le Brun. — Biographie illustrée de portraits, dessins autographe. — Paris 1903. Bibliothèque Internationale d'édition 9 Rue des Beaux-Arts.